

UNIVERZITA TOMÁŠE BATI VE ZLÍNĚ
FAKULTA HUMANITNÍCH STUDIÍ
Institut mezioborových studií Brno

Sociální aspekty ochrany duševního vlastnictví

BAKALÁŘSKÁ PRÁCE

Vedoucí bakalářské práce:
PhDr. et Mgr. Zdeňka Vaňková

Vypracoval:
Roman Sed'a

Brno 2011

Prohlášení

Prohlašuji, že jsem bakalářskou práci na téma Sociální aspekty ochrany duševní vlastnictví zpracoval samostatně a použil jsem literaturu uvedenou v seznamu použitých pramenů a literatury, který je součástí této bakalářské práce.
Elektronická a tištěná verze bakalářské práce jsou totožné.

V Brně dne 30.03.2011

.....
Podpis

Poděkování

Děkuji paní PhDr. et Mgr. Zdeňce Vaňkové za velmi užitečnou metodickou pomoc, kterou mi poskytla při zpracování mé bakalářské práce.

Také bych chtěl poděkovat své manželce Dagmar Sed'ové za morální podporu a pomoc, kterou mi poskytla při zpracování mé bakalářské práce, a které si nesmírně vážím. Dále bych chtěl poděkovat Ing. Jiřímu Sodomkovi, vedoucímu mobilního dohledu Celního úřadu Brno za poskytnutí mnoho odborných rad, které pomohly při zpracování této práce.

Roman Sed'a

OBSAH

1 Úvod a cíl práce	3
1.1 Úvod	3
1.2 Cíl práce	3
2 Úvod k problematice duševního vlastnictví	4
2.1 Historie duševního vlastnictví a jeho porušování	4
2.2 Duševní vlastnictví	5
2.3 Právní rámec problematiky duševního vlastnictví	6
3 Společenské a ekonomické aspekty vznikající porušováním práv duševního vlastnictví	8
3.1 Subjekty zabývající se padělatelskou činností	9
3.2 Dopady vznikající v souvislosti s porušováním práv duševního vlastnictví	13
3.2.1 Dopady pro stát v souvislosti s porušováním práv duševního vlastnictví	13
3.2.2 Dopady na konečného spotřebitele	17
4 Ochrana duševního vlastnictví	19
4.1 Právní rámec	20
4.2 Ochrana duševního vlastnictví Celní správou České republiky	21
4.2.1 Ochrana duševního vlastnictví při obchodu se třetími zeměmi	22
4.2.2 Ochrana duševního vlastnictví na vnitřním trhu	25
4.3 Výkon ochrany duševního vlastnictví neboli prosazování práv duševního vlastnictví na vnitřním trhu	28
5 Empirická část	32
5.1 Vypracování dotazníku, stanovení hypotéz a cíl výzkumu	32
5.2 Dotazník	34
5.3 Výsledky dotazníku	36
6 Vlastní praktické zkušenosti získané při výkonu svého povolání	48
6.1 Příprava na kontrolu	49
6.2 Výsledky kontrolní činnosti Celní správy za období 2009 – 2010	51
Závěr	53
Resumé	54
Anotace	55

Seznam literatury	57
Seznam příloh	60

1 Úvod a cíl práce

1.1 Úvod

Jako téma své bakalářské práce jsem si zvolil sociální aspekty ochrany duševního. Ochranu práv duševního vlastnictví můžeme definovat jako ochranu před pirátstvím či padělatelstvím a lze ho označit za nekalou soutěž. Již existence této nekalé soutěže vyvolá v tržním prostředí nežádoucí jevy, které poškozují jak konečného spotřebitele, podnikatelské subjekty, tak i stát. Na základě této nekalé soutěže vzniká podnikatelským subjektům ztráta a na druhé straně subjekty, které se dopouští nekalé činnosti jsou příjemci neoprávněných zisků. S toho je zřejmé, že společenské a ekonomické důvody jsou důležité pro pochopení problematiky ochrany duševního vlastnictví. Stát se snaží proti této nekalé činnosti bojovat, uplatňuje opatření k zamezení porušování práv duševního vlastnictví, přesto není tato nekalá činnost účinně omezena. Na základě rozmachu této nekalé činnosti byla v roce 2008 Česká republika zařazena na tzv. Special 301 Watch list. Speciál 301 Watch list je seznam zemí, jenž dle Úřadu nejvyššího obchodního zmocněnce Spojených států amerických nedostatečně chrání práva k duševnímu vlastnictví (www.mpo.cz).

Ochrana práv duševního vlastnictví je jeden z makroekonomických nástrojů státu, který prostřednictvím dozorových orgánů usiluje o ochranu hospodářské soutěže a tím zajišťuje konkurenční prostředí. Mezi jeden z dozorových orgánů patří i Celní správa České republiky, který disponuje nástroji, jak tohoto cíle dosáhnout.

1.2 Cíl

Cílem této práce je zamyslet se nad společenskými aspekty ochrany práva duševního vlastnictví, představit teoretické základy dané problematiky v širších společenských souvislostech tak, aby bylo možné pochopit problematiku porušování práv z duševního vlastnictví v celé jeho šíři.

Ochrana práv duševního vlastnictví je velmi rozvíjející se problematika. Po roce 1989 došlo k obrovskému nárůstu porušování práv duševního vlastnictví, proto mým cílem je popis a analýza této problematiky. Součástí této práce budou konkrétní případy z mé praxe týkající se zjišťování a odhalování výrobků porušující některá práva duševního vlastnictví.

2 Úvod k problematice duševního vlastnictví

Duševní vlastnictví vychází z anglického pojmu „Intellectual Property“. Duševní vlastnictví je synonymum pro nehmotné vlastnictví, je to nehmotný statek, který je vlastně neuchopitelný a není vyjádřen ve zhmotnělé podobě. Je to výsledek duševní činnosti – procesu lidského myšlení. Než dojde k samotnému zkoumání sociálních aspektů ochrany duševního vlastnictví, je nutné vysvětlit historii duševního vlastnictví, pojem duševní vlastnictví a také zmínit právní rámec problematiky duševního vlastnictví.

2.1 Historie duševního vlastnictví a jeho porušování

Klíčovou roli v hospodářském a kulturním vývoji lidstva hrály nehmotné statky. Schopnost tvořit je výsledek procesu myšlení, jedním z rysů, ne-li jediným, kterým se z antropologického hlediska odlišuje člověk od jiných živočichů.

Jako lidstvo samo je starý i jev zvaný plagiátorství. Kopírovalo se vše, co bylo cenné - mince, bankovky, umělecká díla, luxusní zboží, prostě vše, co je jedinečné a neopakovatelné. Hospodářská hodnota a význam práv duševního vlastnictví s přechodem od industriální společnosti ke společnosti postindustriální stoupá a nejhodnotnějším předmětem směny se stávají lidské myšlenky a potažmo vytvářené hodnoty.

Po roce 1989 v České republice došlo k prudkému nárůstu porušování práv duševního vlastnictví. Předmětem zájmu se v počátcích této činnosti stávají ochranné známky, jejichž použití na druhořadých výrobcích se tyto výrobky stávají prodejnými. Později se do předmětu zájmu pachatelů dostávají jednotlivá díla, ať

hudební či filmová, u nichž prodejnost je zvyšována velmi nízkou cenou nebo určitým časovým předstihem před oficiální distribucí či prodejem. Ústřední roli při porušování práv duševního vlastnictví sehrál a dosud hraje stánkový prodej. V současnosti také přichází do popředí nové trendy, kdy se porušování práv duševního vlastnictví neděje jen při stánkovém prodeji, ale častěji se realizuje prostřednictvím internetu.

2.2 Duševní vlastnictví

Jak jsem již zmínil, duševní vlastnictví je synonymum nehmotného vlastnictví. Charakteristickým znakem každého nehmotného vlastnictví je skutečnost, že může být užito kýmkoli, kdekoli a kdykoli. V tom spočívá jedna z příčin, proč je nehmotné vlastnictví obtížně chránitelné a práva vlastníků často porušována. Duševní vlastnictví je speciální oblastní občanského práva, které bylo do právního řádu České republiky zakotveno na základě Úmluvy o zřízení světové organizace duševního vlastnictví WIPO a Pařížské úmluvy na ochranu průmyslového vlastnictví. Je to subjektivní majetkové právo, tedy právo náležící určité osobě.

Podle Úmluvy o zřízení Světové organizace duševního vlastnictví WIPO se „duševním vlastnictvím“ rozumí „práva k literárním, uměleckým a vědeckým dílům, k výkonům výkonových umělců, zvukovým záznamům a rozhlasovému vysílání, k vynálezům ve všech oblastech lidské činnosti, k vědeckým objevům, k průmyslovým vzorům a modelům, k továrním, obchodním známkám a známkám služeb, jakož i k obchodním jménům a obchodním názvům, na ochranu proti nekalé soutěži a všechna ostatní práva vztahující se k duševní činnosti v oblasti průmyslové, vědecké, literární a umělecké“.

Český právní řád rozděluje práva k duševnímu vlastnictví do dvou skupin, a to na práva průmyslová (průmyslové vlastnictví) a na autorská práva a práva související s právem autorským. Práva průmyslová neboli průmyslové vlastnictví zahrnuje vynálezy, užité vzory, průmyslové vzory, topografie polovodičových výrobků, ochranné známky a označení původu a odrůdy rostlin. Společným znakem průmyslových práv je to, že jsou založena na registračním principu.

Autorská práva se vztahují na díla literární, díla výtvarná, díla hudební a software. Základním znakem práva duševního vlastnictví je jeho výlučnost,

teritoriální působnost a časová působnost. Práva duševního vlastnictví jsou práva výlučná a mohou je užívat jen jejich majitelé nebo určitý okruh oprávněných osob anebo osoby, jimž dal majitel práva duševního vlastnictví souhlas s jejich užíváním. Teritoriální působnost spočívá v účinku práva na určitém území. Může to být jeden stát či skupina států. Časová působnost práva duševního vlastnictví spočívá v určité omezené době platnosti a po jejím uplynutí buď tato práva zanikají anebo se mohou obnovit.

2.3 Právní rámec problematiky duševního vlastnictví

Základní právní předpisy jak komunitárního, tak i národního práva jsou přijaty na základě závazků vyplývajících z mezinárodních smluv. Mezi základní mezinárodní smlouvy upravující oblast duševního vlastnictví patří:

- **Pařížská úmluva na ochranu průmyslového vlastnictví z 20.03.1889**
- **Dohoda o obchodních aspektech práv k duševnímu vlastnictví z roku 1994**
- **Revidovaná Bernská úmluva o ochraně literárních a uměleckých děl z roku 1886**

Mezi základní předpisy Evropského společenství upravující oblast duševního vlastnictví, ale také činnost Celní správy při prosazování těchto práv patří:

- **Nařízení Rady (ES) č. 1383/2003 ze dne 22. července 2003, o přijímání opatření celních orgánů proti zboží podezřelému z porušení určitých práv duševního vlastnictví a o opatřeních, která mají být přijata proti zboží, o kterém bylo zjištěno, že tato práva porušilo, ve znění pozdějších předpisů,**
- **Nařízení Komise (ES) č.1891/2004 ze dne 21. října 2004, kterým se stanoví prováděcí pravidla k Nařízení Rady č.1383/2003 o zásahu celních orgánů proti zboží podezřelému z porušení některých práv duševního vlastnictví a opatření, která mají být přijata vůči zboží, o kterém bylo zjištěno, že toto právo porušilo, ve znění pozdějších předpisů,**

- **Nařízení Rady (EHS) č.2913/92, kterým se vydává Celní kodex Společenství, ve znění pozdějších předpisů,**
- **Nařízení Rady (ES) č.40/1994 ze dne 20. prosince 1993, o ochranné známce Společenství, ve znění pozdějších předpisů**

Mezi národní předpisy, které doplňují předpisy Společenství vztahující se k problematice duševního vlastnictví, potažmo činnosti Celní správy patří:

- **Zákon č.13/1993 Sb., celní zákon, ve znění pozdějších předpisů,**
- **Zákon č.185/1999 Sb., o Celní správě České republiky, ve znění pozdějších předpisů,**
- **Zákon č.634/1992 Sb. o ochraně spotřebitele, ve znění pozdějších předpisů,**
- **Zákon č.191/1999 Sb., o opatřeních týkající se dovozu, vývozu, zpětného vývozu zboží porušující některé práva duševního vlastnictví a o změně některých dalších zákonů, ve znění pozdějších předpisů,**
- **Zákon č.500/2004 Sb., správní řád, ve znění pozdějších předpisů,**
- **Zákon č.40/2009 Sb., trestní zákoník,**
- **Zákon č.141/1961 Sb., o trestním řízení soudním, ve znění pozdějších předpisů,**

Tento výčet právních předpisů není úplný a další právní předpisy jsou uvedeny v Seznamu literatury této práce proto, abych poukázal na to, jak velkou oblast v sobě zahrnuje duševní vlastnictví.

Začátek historie právní ochrany duševního vlastnictví na českém území spadá do počínajícího 19. století, kdy v českých zemích platilo rakouské právo. Na základě ústavního zákona č. 4/1993 Sb., tzv. recepční normy, se Česká republika zavázala dodržovat mezinárodní smlouvy, kterými ke dni zániku byla vázána československá federace. Navíc i po svém vzniku se samostatná Česká republika stala smluvní stranou řady mezinárodních smluv na ochranu duševního vlastnictví. Česká republika je členem řady mezinárodních organizací, jako je například OSN, UNESCO, WTO, OECD, NATO, a samozřejmě Světové organizace duševního vlastnictví (WIPO) se sídlem v Ženevě (Telec, 2006, str.17).

Klíčovým nástrojem k ochraně práv duševního vlastnictví je kvalitní a srozumitelná právní úprava. V České republice, domnívám se, není problém v právní úpravě, ale s vymahatelností práva. Jaká je vymahatelnost práva v České republice ve srovnání se světem, může naznačit zpráva ze dne 30. 04. 2009, kterou vydal Úřad nejvyššího obchodního zmocněnce Spojených států (USTR), ve které se konstatuje „USA jsou i nadále znepokojeny množstvím pirátského a padělaného zboží prodávaného na tržnicích v příhraničních oblastech s Rakouskem a Německem“. Zvláštní zmínka je věnovaná tomu, že některá z těchto tržišť se nachází na obecních pozemcích. USA nicméně zdůrazňují pokrok při výkonech kontrolních a dozorových orgánů (především pozitivně hodnotí Celní správu za četnější kontroly (www.mpo.cz)). V dubnu 2010 byla Česká republika vyškrtuta z Watch Listu, což je úspěch, protože je mnohem těžší se ze seznamu dostat než odvrátit zařazení na něj. Ve výroční zprávě ze dne 30. 04. 2010, kterou vydal Úřad nejvyššího obchodního zmocněnce Spojených států (USTR), se konstatuje, že „Česká republika byla z Watch Listu vyřazena z důvodu významného pokroku, který učinila při kontrolní činnosti na příhraničních tržnicích a tržištích v posledních dvou letech. Nový trestní zákoník, který vstoupil v platnost od 1. ledna 2010, zvyšuje trestní sazbu u trestních činů proti právům k duševnímu vlastnictví v rozpětí od dvou do 8 let. USA budou sledovat, zda nová legislativa povede v praxi k větším trestům“(www.mpo.cz).

3. Společenské a ekonomické aspekty vznikající porušováním práv duševního vlastnictví

Duševní vlastnictví je synonymum vlastnictví nehmotného, a vlastnictví jako takové, má zásadní význam pro fungování tržního hospodářství. Práva k průmyslovému vlastnictví jako patenty, vzory a odrůdová práva dávají podnět k tvorbě nových vynálezů a jiných inovací tím, že se jimi na omezenou dobu uděluje právo výlučné. Taková práva usnadňují vstup na trh novým subjektům tím, že jim pomáhá přilákat kapitál a umožní poskytnout výrobní licence zavedeným subjektům.

Patentová práva nemají přínos jen pro držitele, ale slouží i k šíření znalostí. Přestože vzájemně soupeřící společnosti mohou kvůli konkurenčnímu patentu ztratit podíl na trhu, mohou těžit i z nových technologických možností plynoucí ze zveřejněných vynálezů a snížit tak potřebu zpětného inženýrství. Tak může vzniknout pozitivní koloběh inovací, který z dlouhodobého hlediska vyvažuje počáteční efekt vysokých cen v období výhradního práva na trhu. Průmyslové vlastnictví může tedy mít pozitivní dopad na hospodářskou soutěž, pokud je spojen s důsledným uplatňováním pravidel, která zabraňují zneužívání práv (<http://ec.europa.eu>).

Jako zásadní pro nenarušení hospodářské soutěže se jeví právo k ochranným známkám, neboť umožní spotřebiteli rozlišit produkt a služby jednotlivých podniků. Ochranné známky jsou účinným komunikačním nástrojem. Na jedné straně zprostředkovávají informaci a reklamu, na straně druhé jsou symbolem, který vyjadřuje obraz určitého podniku a také vyjadřuje podnikatelské schopnosti. Výrobce, který nemusí bojovat proti napodobeninám, může zvýšit svůj podíl na trhu a budovat důvěru zákazníků. Porušování práv z duševního vlastnictví je nekalou ekonomickou činností, která poškozuje podnikatelské subjekty. Dalším účastníkem trhu, kterému vznikají škody je spotřebitel. V neposlední řadě vznikají v důsledku této nekalé činnosti ztráty také státu. Rozsah ekonomických ztrát a jejich společenských dopadů se tak v důsledku porušování práv duševního vlastnictví neustále zvyšuje.

3.1 Subjekty vyvíjející padělatelskou činnost

Subjekty konající padělatelskou činnost působí v organizovaných skupinách po celém světě. Jejich výrobní náklady jsou minimální a za pomoci velmi dobře organizované distribuční sítě jsou jejich výrobky dosažitelné téměř po celém světě. Tyto subjekty jsou pružné a velmi rychle reagují na poptávku ze strany spotřebitele.

Touto nelegální činností se v České republice zabývá řada gangů a mafií, zejména zločinecké gangy čínské a vietnamské. Čínské gangy však většinou padělky, zejména textilního zboží, již přímo takové dováží z Číny, kde je tohoto zboží přebytek a vietnamské gangy toto zboží od nich odebírají, nebo ho na našem

území v padělatelských dílnách přímo vyrábějí. V poslední době bylo Celní správou a Policií České republiky odhaleno několik padělatelských dílen textilního zboží a jeho prestižních ochranných značek, které jsou na našem území přímo našívány, či nalepovány na zboží podřadné kvality z čínské a vietnamské provenience, které je pak na tržištích našich měst prodáváno jako značkové (Němec, 2003, s. 141-142).

Samotná realizace padělatelské činnosti probíhá v primitivních podmínkách. Jedná se většinou o manuální práci, na kterou jsou nájímáni nekvalifikovaní dělníci, kteří jsou v České republice ilegálně. Taková výroba se ve většině případů odehrává v rodinných domech, které mají subjekty, které se padělatelskou činností zabývají v pronájmu. Výroba se uskutečňuje většinou ve sklepních prostorech těchto domů. Zboží, které je zde vyrobeno, je z materiálu, který je nekvalitní a může být i zdravotně závadný. Padělané výrobky jsou zhotovovány ručně za pomoci šicích strojů a pomoci šablon, na které se nanese barva a logo světoznámých ochranných známek se obtiskne na triko či mikinu. Z tiskové zprávy Celní správy České republiky ze dne 23. 8. 2010: *„Plně vybavenou dílnu k opatřování zboží logy ochranných známek světových výrobců a tisíce již zhotovených paděleků textilního zboží v hodnotě téměř dva miliony korun zajistili koncem minulého týdne příslušníci Celního ředitelství Brno. Ve čtvrtek dopoledne zastavila hlídka mobilního dohledu Celního úřadu Brno při své kontrolní činnosti vozidlo PEUGEOT PARTNER. Vůz řídil Vietnamec, který byl zároveň i jeho provozovatelem. Fyzickou kontrolou ložného prostoru bylo zjištěno, že se v něm nachází 510 kusů textilního zboží, které bylo pravděpodobně neoprávněně označeno ochrannými známkami NIKE, PUMA, LACOSTE, ADIDAS, CONVERSE. Prodejní hodnota originálů by činila přibližně 816.000 korun. Na základě důvodného podezření, že ke zhotovování a skladování padělaných textilních výrobků by mohlo docházet v místě pobytu řidiče vozidla, provedla skupina pro odhalování organizované trestné činnosti Celního ředitelství Brno domovní prohlídku rodinného domu ve Šlapanicích. Během prohlídky celníci zajistili 1.802 kusů paděleků textilního zboží, 10 šicích strojů, dva stroje k nanášení barev pomocí šablon, 81 kusů šablon s logy ochranných známek, nažehlovací stroj a značné množství nášivek a štítků s logy ochranných známek. Prodejní hodnota originálů zboží by činila přibližně 1.170.000 korun. V době domovní prohlídky se v domě nacházelo celkem 11 osob, z toho tři děti. Jednalo se o vietnamské státní*

příslušníky, z nichž jeden neměl platné doklady k pobytu na území České republiky. Celní správa proto požádala cizineckou policii Brno o poskytnutí součinnosti při ověřování totožnosti cizinců. Ta zadržela jednoho muže, poněvadž zjistila, že je evidován v registru nežádoucích osob” (www.celnisprava.cz).

Pramen: www.celnisprava.cz

Pramen: www.celnisprava.cz

Také mezi těmito subjekty dochází ke konkurenčnímu boji. Tento boj má různé podoby a to od cenového soupeření, přes podplácení až po zastrašování a jiné nestandardní metody. Na základě vlastní praxe vím, že se v poslední době vyskytuje ještě jeden způsob nestandardního boje. Tyto subjekty využívají dozorové orgány a za pomoci anonymního udání, ve kterém je označen subjekt zabývající se padělatelskou činností. Dozorový orgán následně zasáhne a tento subjekt je vyřazen z trhu a ostatní subjekty získávají výhodnější postavení na trhu. Dozorový orgán musí důkladně prověřit anonymní oznámení a dobře zvážit svůj zásah tak, aby se nestali nástrojem k získávání neoprávněných výhod na trhu. Často se při tomto konkurenčním boji stává, že si strany, které si takto vyřizují účty, berou jako „rukojmí“ samotné zákazníky a pak je třeba zavírají do prodejny a nechtějí pustit ven. Z tiskové zprávy Celní správy České republiky ze dne 07. 06. 2010: „*Pět ukrytých zákazníků, tři prodejce a tisíce kusů pravděpodobně padělaného zboží v hodnotě téměř deseti milionů korun objevili o víkendu příslušníci Celního úřadu Brno v kontejnerech na tržnici v Olomoucké ulici v Brně. V rámci ověřování operativních poznatků týkajících se porušování některých práv duševního vlastnictví zaměřili příslušníci Celního úřadu Brno opakovaně svou pozornost na tržnici v Olomoucké ulici a její přilehlé okolí. Vzhledem k předchozím zkušenostem jeden z celníků po příjezdu vylezl nahoru na kontejnery, aby mohl situaci monitorovat a v případě potřeby kolegy operativně informovat. Při kontrole otevřeného kontejneru, ve kterém se nacházelo 2.166 kusů textilního zboží označeného ochrannými známkami, si celníci všimli muže, který chvatně uzamkl protější kontejner a utekl. Po nahlédnutí dovnitř škvírou mezi dveřmi hlídka mobilního dohledu zjistila, že se uvnitř nachází zboží označené ochrannými známkami a nějaké osoby. Při podrobnější obhlídce bylo zjištěno, že jsou na zadní straně tohoto kontejneru vyříznutá a zatmelená dvířka, která se někdo zevnitř pokoušel otevřít. V tu chvíli k celníkům přistoupila žena, která je poprosila o pomoc. V kontejneru se měl údajně nacházet její manžel, který navíc trpí astmatem a v dané situaci by mohl mít dýchací potíže. Uvnitř kontejneru se nacházeli tři čeští zákazníci a vietnamská prodejkyne, které se útěk zadním východem nezdařil. Manžel dané ženy mezi nimi však nebyl. Prostor kontejneru byl zaplněn zbožím označeným ochrannými známkami. Celkem zde celníci zajistili 2.835 kusů textilu a 342 kusů kožené galanterie a jiného zboží. Vzhledem ke skutečnosti, že se*

nepodařilo manžela dané ženy najít, začali celníci obcházet okolní kontejnery a podrobně je kontrolovat. Z jednoho z nich se ozvaly hlasy. Po otevření zde celníci našli dva další české zákazníky a vietnamskou prodejkyňi. Jedním z nich byl i pohřešovaný manžel. V kontejneru celníci zajistili 421 kusů textilu, 260 párů bot a 137 kusů kabelek. Při této akci bylo zajištěno celkem 6.161 kusů/párů zboží, kdy prodejní hodnota originálů by činila přibližně 9,3 milionu korun. Z důvodu podezření z porušování některých práv duševního vlastnictví Celní ředitelství Brno podalo ve dvou případech návrh na zahájení trestního stíhání a třetí případ je zatím ve stádiu trestního prověřování ” (www.celnisprava.cz).

3.2 Dopady vznikající v souvislosti s porušováním práv duševního vlastnictví

Dopady vznikající v souvislosti s porušováním práv duševního vlastnictví můžeme rozdělit na společenské dopady a ekonomické dopady. Ekonomické dopady se týkají jak ekonomických subjektů, tak i státu. Porušování práv duševního vlastnictví narušuje hospodářskou soutěž, znevýhodňuje a poškozuje subjekty, které vynakládají velké úsilí a mnoho finančních prostředků do vývoje a do výzkumu oproti subjektům, které toto právo užívají bezplatně. Nemalé jsou také fiskální dopady porušování práv duševního vlastnictví na veřejné rozpočty. Výrobky porušující práva duševního vlastnictví jsou většinou prodávány formou stánkového prodeje, prostřednictvím internetu či aukce, a to bez jakýchkoliv dokladů.

3.2.1 Dopady pro stát

Kromě poškozených ekonomických subjektů a spotřebitelů působících na trhu je v souvislosti s porušováním práv duševního vlastnictví poškozen i další účastník, a to stát. Škody, které vznikají státu jsou nepřímé a jsou vnímány spíše v obecné rovině a to jako důsledek dopadů a vlivů na poškozené obchodní společnosti, spotřebitele a subjekty zabývající se padělatelskou činností.

Dovoz veškerého textilu, zejména oblečení, ale i elektroniky a dalších produktů, je do České republiky pro vietnamské gangy zajišťován zločineckými gangy čínskými, které zásobují nejen teritorium České republiky, ale v podstatě celou střední a východní Evropu. Proto je také, co do původu, toto zboží převážně dováženo z Číny, kde je tohoto zboží značný přebytek a lze ho tam ve velkém pořídit za minimální výrobní náklady. Zboží z Číny putuje v nákladních kontejnerech námořní cestou do západoevropských či polských přístavů a odtud dále do velkoskladů po celé Evropě. Tato přeprava je v podstatě nekontrolovatelná, neboť obrovské objemy zboží neumožňují detailní kontrolu nákladního kontejneru a i když se v některých přístavech, např. v Hamburku, provádí rentgenové kontroly nákladních kontejnerů, je-li zboží deklarováno v režimu tranzitu mimo státy Evropské unie, je většinou do těchto zemí propuštěno bez důkladnější kontroly. Tímto způsobem se do naší republiky např. místo deklarovaného oblečení dostávají celé nákladní kontejnery padělaných cigaret a dalšího zboží. Výjimkou nejsou případy, kdy se zboží po vstupu do naší republiky jakoby ztratí, aniž by dorazilo k příslušnému celnímu úřadu určený za účelem ukončení režimu tranzitu a propuštění do volného oběhu. V důsledku této manipulace s takto dovezeným zbožím dochází k obrovským finančním ztrátám pro náš stát a současně k obrovským ziskům čínských a vietnamských zločineckých gangů na počátku obchodního řetězce. K dalším vysokým finančním ztrátám dochází v České republice v oblasti nezdanění zisku vietnamskými podnikatelskými subjekty, které v podstatě nelze řádně kontrolovat. Tato činnost je páchána ve všech formách stánkového prodeje a kulminuje ve velkoobchodních v hlavním městě Praze, kde je těchto velkoobchodů několik, a v příhraničních oblastech, zejména na hranici se Spolkovou republikou Německo (Němec, 2003, s. 71-72).

Poškozené společnosti v souvislosti s porušováním práv duševního vlastnictví nevytvářejí takové zisky, jakými by disponovaly v prostředí, ve kterém by nebyly omezovány klamavými obchodními praktikami. Těmto společnostem vznikají náklady, které musí vynaložit na eliminaci této nelegální činnosti (náklady na reklamu, náklady na soudní řízení aj.). Výsledkem jsou potom nižší zisky a tedy i nižší odvody daní z příjmu do státní pokladny. Také může docházet jako důsledek výše uvedených vlivů ke snižování počtu pracovníků v poškozených společnostech, což má dopad na pracovní trh. Proto stát, respektive vlády jednotlivých států *přistupují ke stále ráznějším opatřením proti padělkům, které je připravují o daňové*

příjmy a navíc poškozují legitimní podniky. Podle studie konzultační firmy Frontier Economics způsobuje padělatelství a pirátství v ekonomikách zemí G20 každoroční ztráty ve výši 85 miliard dolarů v podobě ušlých daní a vyšších výdajů na dávky v nezaměstnanosti (www.m.ihned.cz).

Stát pak musí vynaložit značné náklady na podporu v nezaměstnanosti či rekvalifikaci nezaměstnaných. Typickým příkladem hospodářského odvětví, které bylo po roce 1989 nejvíce zasaženo v souvislosti s porušováním práv duševního vlastnictví, je textilní a obuvní průmysl. Textilní a obuvní průmysl nebyl schopen čelit levné asijské konkurenci padělků. Ale není to jen záležitost textilního nebo obuvního průmyslu. V poslední době se padělá téměř cokoliv. Dle vyjádření Pavla Blaty, majitele firmy Blata, která je předním českým výrobcem motocyklů „*Čičané si s porušením ochranných známek moc hlavu nelámou. Dokonce počítají s tím, že jde jen o dočasnou záležitost po dobu, kdy bude výrobek v módě. A tak jsme viděli, že v jedné dílně už měli připravenou italskou sekačku na trávu, která bude na řadě po nás. V roce 2005 jsme na ušlých prodejích přišli o 200 milionů korun. Poklesly prodeje, museli jsme omezit výrobu a dokonce i propustit 30 zaměstnanců.*“ (www.hn.ihned.cz).

Subjekty, které se zabývají porušováním práv duševního vlastnictví tuto činnost realizují za účelem zisku. Právě ekonomické důvody jsou hlavním motivačním faktorem k neoprávněnému a bezplatnému užívání cizích práv. Tato činnost je prováděna organizovaně a na vysoké logistické úrovni. Subjekty touto ilegální činností dosahují vysokých zisků, přitom jejich výrobní náklady jsou velmi nízké a také tato nelegální činnost je doprovázena dalším protiprávním jednáním jako např. krácením daní či prodejem drog. Velmi často se setkávám s tím, že při kontrole nacházíme kromě zboží, které porušuje práva duševního vlastnictví i drogy či neznačené cigarety. Tisková zpráva Celní správy České republiky ze dne 22. 3. 2010: „*Západočeští celníci nalézají v poslední době při kontrolách na tržnicích omamné látky. Jen od pátku do neděle našli na tržnici Svatý Kříž na Chebsku 6,5 gramů heroinu, 15,5 gramů pervitinu a na tržnici na Folmavě 568 gramů marihuany. Celníci se na odhalování omamných látek primárně nezaměřují, ve stáncích kontrolují zejména prodej nezdaněných cigaret a alkoholu nebo prodej padělků a napodobenin. Při svých kontrolách však využívají namátkově i služební psy, kteří omamné látky cítí a na přítomnost drogy v prodejním místě upozorní. Od února se jedná už o 5. případ nálezu omamných látek při kontrolách prodejních*

míst. Kromě omamných látek bylo v prodejních místech nalezeno i jiné nelegální zboží. Na Svatém Kříži to bylo 121 kusů padělků kožené galanterie a textilu, které měla prodejkyňe ukryté v osobním vozidle zaparkovaném před stánkem. Na Folmavě celníci našli v zadní části stánku 904 kusů pirátských nosičů, z nichž by škoda majitelům autorských práv činila 407 tisíc korun. Ve stejné části stánku pak německý ovčák Said, který je cvičený na vyhledávání omamných látek, našel a škrabáním označil igelitovou tašku s rostlinnou látkou. Jak se následně testem NIK potvrdilo, jednalo se o marihuanu v již zmíněném množství“ (www.celnisprava.cz).

Fiskální dopady na veřejné rozpočty nejsou proto nezanedbatelné. Odhaduje se, že hospodářské škody způsobené porušováním práv duševního vlastnictví jsou 176 miliard USD ročně což představuje dvě procenta celkového světového obchodu (Štros, David, str. 30, 2007). Bohužel, v tomto směru nejsou žádné dostupné údaje nebo odhady, které by byli schopné přesněji určit fiskální dopad na veřejné rozpočty z této nelegální činnosti. Prodej padělků bývá nejčastěji uskutečňován formou stánkového prodeje a v poslední době také prostřednictvím internetu, kde je prodej anonymní a bez jakýchkoliv daňových dokladů. Stát tak přichází o příjmy daně z přidané hodnoty, daň z příjmu, tak i o příjmy ze sociálního a zdravotního pojištění u osob, které se zbožím porušující právo duševního vlastnictví obchodují. Při prodeji na tržnicích se ve většině případů nevystaví spotřebiteli doklad o prodeji zboží, a tím se ten prodej stává daňově neprokazatelným. Přitom prodejce má povinnost na žádost spotřebitele podle § 16 zákona č. 634/1992 Sb., o ochraně spotřebitele, ve znění pozdějších předpisů vydat doklad o zakoupení výrobku nebo poskytnutí služeb. Stánkoví prodejci jsou fyzické osoby, které podnikají na základě živnostenského oprávnění podle zákona č. 455/1991 Sb., o živnostenském podnikání, ve znění pozdějších předpisů, kdy předmětem jejich živnosti je ve většině případů maloobchod provozovaný mimo řádné provozovny, tzn. stánkový a zásilkový prodej. Takto podnikající fyzické osoby jsou podle zákona č. 586/1992 Sb., o daních z příjmu, ve znění pozdějších předpisů, poplatníky daně z příjmu fyzických osob a to bez ohledu na národnost či státní příslušnost. Podle tohoto zákona jsou předmětem daně z příjmu fyzických osob všechny příjmy v peněžním i nepeněžním plnění z podnikání a jiné samostatně výdělečné činnosti. Je tedy zcela nesporné, že prodejem zboží porušujícím práva duševního vlastnictví vzniká těmto prodejcům příjem, který je předmětem daně z příjmu fyzických osob. Když vezmu v úvahu množství zajištěného zboží dozorovými orgány ze stánkového prodeje, je

víc než pravděpodobné, že jen velmi malá část byla zdaněna. Příslušné dozorové orgány jako jsou finanční úřady nebo živnostenské úřady by měli více dohlížet na tento druh podnikání a používat při své činnosti veškeré dostupné právní nástroje, které by minimalizovali daňové ztráty vzniklé státu. Zavedení důsledných kontrol živnostenských orgánů a finančních úřadů k dodržování povinností uložených živnostenským zákonem a zákonem o dani z příjmů (ukládání vysokých pokut za nedostatky a v případě závažného nebo opakovaného porušení povinností odebrat živnostenský list) by určitě prospělo. Stát prostřednictvím legislativy by měl vytvářet podmínky, které by znemožňovaly krácení daní. Krácení nebo neplacení daní je v civilizovaných zemích jedním z nejzávažnějších prohřešků. Česká republika po vlastních občanech vymáhá nedoplatky kvůli zaokrouhlení a nedoplatku daně ve výši 1 Kč, ale na druhou stranu masivně rozdává živnostenská oprávnění cizincům, aniž kontroluje a vymáhá dodržování zákonů při podnikání.

3.2.2 Dopady na konečného spotřebitele

Spotřebitel je osoba, která spotřebovává, konzumuje a zároveň nejedná v rámci své podnikatelské činnosti. Je to osoba, která užívá konečný výrobek a je konečným adresátem výrobku. Spotřebitel je subjektem právního vztahu, který vzniká na základě smlouvy, která je uzavřená mezi spotřebitelem a prodávajícím.

Spotřebitel je jedním z nejdůležitějších účastníků na trhu. Spotřebitel svým způsobem určuje trend, jakým směrem se bude vývoj nových výrobků ubírat. Pro obchodníka je důležité pochopit, jaké má spotřebitel požadavky a také umět včas na tyto požadavky zareagovat. V ideálním tržním prostředí to funguje tak, že obchodník, který nabídne lepší poměr kvality a ceny, tak má lepší postavení na trhu a tím i vyšší zisk. Bohužel toto prostředí je narušováno praktiky obchodníků, kteří paralyzují na dobré schopnosti a pověsti jiných a při nákupu klamou konečného spotřebitele tím, že svůj výrobek vydávají za originál. V poslední době se množí případy, kdy spotřebitel je obeznámen s tím, že kupuje padělek a přesto takový nákup upřednostní. Na toto téma byla provedena řada empirických sociálních průzkumů. Některé průzkumy se soustředily zejména na otázku, proč spotřebitel

kupuje zboží, které porušuje práva duševního vlastnictví. V roce 2006 provedla londýnská právní kancelář Davenport Lyons průzkum dopadů porušování práv duševního vlastnictví pro luxusní značky. Tento průzkum zjistil, že většina spotřebitelů se domnívá, že vlastníci ochranných známek by měli snížit ceny svých výrobků, aby se vyhnuli následnému padělání svých výrobků (www.davenportlyons.com).

Spotřebitelé kupují padělky často úmyslně a v porovnání s krádeží, která je obecně odsuzována, je porušování práv duševního vlastnictví společností akceptováno. Zajímavé je věnovat pozornost motivaci, která vede spotřebitele kupovat zboží porušující práva duševního vlastnictví, ať už z psychologického či sociologického hlediska. Zmínil bych zde výsledky studie, která byla provedena ve Velké Británii a zaměřena na motivaci spotřebitelů¹. Tato studie rozdělila zboží do kategorií (textil, potraviny, DVD, CD) a u každé z nich zvlášť zkoumala, proč spotřebitelé kupují toto zboží, které porušuje práva duševního vlastnictví. Ve většině případů byl nejčastějším důvodem nízká cena a přijatelná kvalita.

Právě finanční možnosti nejvíce ovlivňují chování spotřebitele. Většinou jsou finanční možnosti spotřebitele omezené, a proto také spotřebitel při nákupu analyzuje užitek a obět'. Spotřebitel při nákupu přemýšlí, jaký mu ten nákup přinese užitek a také přemýšlí nad obětí, kterou musí vynaložit v podobě finančních prostředků. Při nákupu zboží, které porušuje právo duševního vlastnictví můžeme aplikovat vztah mezi obětí a užitekem a na základě toho rozdělit spotřebitele do dvou skupin, a to na:

- a) spotřebitele, který je při nákupu záměrně klamán
- b) spotřebitele, který si je vědom nákupu zboží porušující práva duševního vlastnictví

Spotřebitel, který je při nákupu záměrně klamán je vlastně úmyslně uváděn v omyl tím, že nakupuje originální výrobek, ale ve skutečnosti kupuje padělek. Podle § 4 odst. 1 zákona o ochraně spotřebitele se jedná o nekalou obchodní praktiku. Užívání nekalých obchodních praktik se na základě § 4 odst. 3 zákona o ochraně spotřebitele zakazuje. Spotřebitel je tedy chráněn zákonem a má

¹ Bryce, J. – Rutter, J. Fake Nation. A study into an everyday crime. The Intellectual Property Theft and Organised Crime (IPTOC) research project, 2004, [online]. Dostupné z <<http://www.allianceagainstiptheft.co.uk/downloads/pdf/Fake-Nation.pdf>>

právo se domáhat svých práv a uplatňovat také náhradu za vzniklou škodu. Ve většině případů se jedná o finanční ztrátu, ale existují i závažnější důsledky jako např. zdravotní újma. Mezi padělané výrobky nepatří jen oblečení a obuv, ale také výrobky, které mohou výrazně ovlivnit zdraví konečného spotřebitele. Jedná se především o léky, alkohol, cigarety, hračky, ale také potraviny či prací prostředky.

Léky či potraviny, které porušují práva duševního vlastnictví mohou způsobit závažné zdravotní problémy či zdravotní újmu s trvalými následky. Výrobci, kteří vyrábí takto padělané léky či potraviny, nehlídají na použité suroviny či nějaké testování výrobků zda by mohli být závadné či nikoliv, zaměřují se pouze na to, aby vyrobili co nejlevněji a dosáhli co největších zisků. Dozorové orgány zveřejnily již mnoho případů, které upozorňují na závadné výrobky. Nicméně je vždy na zvážení spotřebitele, zda nákup těchto výrobků uskuteční u kvalitních prodejců nebo v prodejnách či tržnicích, které nepatří do oficiální distribuční sítě.

Spotřebitel, který si je vědom nákupu zboží porušující práva duševního vlastnictví není klamán, protože si uvědomuje, co kupuje za zboží. Klasickým takovým příkladem je stánkový prodej na tržnicích. Konečný spotřebitel zde nakupuje s vědomím, že se jedná o padělky. Tato skutečnost je důvodem výskytu padělaného zboží na tržnicích. Pokud existuje poptávka po takovém to zboží, nabídka trhu se vždy této poptávce přizpůsobí. Lze si to vysvětlit nízkou kupní silou obyvatelstva, ale také právním vědomím. Myslím si, že právní vědomí je liberálnější ve vztahu k padělanému zboží, než faktická právní úprava. Je to dáno tím, že „nehmotný“ charakter duševního vlastnictví je těžko pochopitelný. Z toho důvodu se zákaz porušování práv duševního vlastnictví nedostal dostatečně do právního vědomí a tím pádem je negativně ovlivněna efektivnost práva.

4. Ochrana duševního vlastnictví

Pojmem ochrana duševního vlastnictví rozumíme jednak vymáhání daného práva vlastníkem u příslušného orgánu a jednak povinnost státu vytvořit patřičný právní rámec a soustavu orgánů vybavených příslušnými kompetencemi. Prosazování práv k duševnímu vlastnictví, respektive jeho ochrana je nejen zájmem soukromým, ale i zájmem veřejným, který zajišťuje stát prostřednictvím svých orgánů.

4.1. Právní rámec

Základní pravidla ochrany duševního vlastnictví v České republice jsou stanovena v Listině základních práv a svobod, která jsou součástí ústavního pořádku České republiky. Z toho mj. vyplývá její nezákonný charakter. Všechny právní předpisy nižší právní síly musí být v souladu s pravidly zakotvenými v Listině, práva zde zaručená lze obecně přímo aplikovat a je možno se jich dovolat soudní cestou (Telec, 2006, str. 67).

Způsob jak ochraňovat práva duševního vlastnictví lze z pohledu právních odvětví rozdělit na veřejnoprávní a soukromoprávní.

Soukromoprávní způsob prosazování práva duševního vlastnictví je v České republice zakotveno v zákoně č. 221/2006 Sb., o vymáhání práv z průmyslového vlastnictví, ve znění pozdějších předpisů, dále potom v zákoně č. 121/2000 Sb., o právu autorském, o právech souvisejících s právem autorským a o změně některých zákonů (autorský zákon), ve znění pozdějších předpisů.

Soukromoprávní způsoby jsou plně v dispozici držitelů práv k duševnímu vlastnictví, který musí své nároky vůči osobám, které neoprávněně zasahují do výkonu jejich práv uplatňovat u soudu. Držitelé práv se musí samy osobně, na své náklady, domáhat výkonu svého práva na základě soukromoprávních žalob. Jejich kroky musí být adresné, směřující vůči konkrétním osobám, pokud nejsou porušovatelé známi nebo je jich velký počet nebo se porušování práv z duševního vlastnictví děje ve velkém rozsahu, je aplikace soukromoprávních nástrojů značně omezena a dá se říct, že i v mnoha případech nemožná.

Veřejnoprávní způsob prosazování práv duševního vlastnictví je výlučně otázkou státních orgánů. Státní orgány mohou vůči osobám, které porušují práva duševního vlastnictví zasáhnout i z moci úřední, tedy bez návrhu držitele práva. V České republice jsou veřejnoprávní nástroje prosazování práv z duševního vlastnictví zakotveno v:

- **nařízení Rady (ES) č. 1383/2003 ze dne 22. července 2003 o přijímání opatření celních orgánů proti zboží podezřelému z porušení určitých práv duševního vlastnictví a o opatření, která mají být přijata proti**

zboží, o kterém bylo zjištěno, že tato práva porušilo – uplatňuje se při dovozu, vývozu a zpětném dovozu zboží při obchodu se třetími zeměmi.

- **Zákon č. 634/1992 Sb., o ochraně spotřebitele, ve znění pozdějších předpisů** – uplatňuje se při ochraně vnitřního trhu.
- **Zákon č. 40/2009 Sb., trestní zákoník, ve znění pozdějších předpisů.**
- **Zákon č. 141/1961 Sb., o trestním řízení soudním (trestní řád), ve znění pozdějších předpisů.**
- **Zákon č. 121/2000 Sb., o právu autorském, o právech souvisejících s právem autorským a o změně některých zákonů (autorský zákon), ve znění pozdějších předpisů.**

Specifikum veřejnoprávních nástrojů sloužících k prosazování práv duševního vlastnictví je k dispozici specifické oprávnění státní orgánů, které mohou vůči zboží porušující práva duševního vlastnictví učinit právní kroky. Část veřejnoprávních nástrojů, ale vykazuje značné soukromoprávní prvky jako opatření dle autorského práva nebo postup dle nařízení Rady (ES) č. 1383/2003, kdy je rozhodnutí státního orgánu závislé na výsledku soukromoprávního sporu.

Veřejnoprávní způsob prosazování práv duševního vlastnictví má také charakter plošných opatření v rámci národního trhu. Veřejnoprávní způsob má odůvodnění tam, kde není prostor pro soukromoprávní způsob a to z důvodu neznalosti osob, která práva porušují nebo v případech četného porušování práv duševního vlastnictví v menším měřítku jako je prodej na tržnicích nebo v internetových obchodech. Smysl veřejnoprávního způsobu prosazování práv duševního vlastnictví vidím tehdy, když je soukromoprávní způsob obtížný nebo zcela nemožný. Slouží k doplnění soukromoprávního způsobu prosazování práv duševního vlastnictví.

4.2 Ochrana duševního vlastnictví Celní správou České republiky

Celní správa České republiky v souvislosti s přijetím České republiky do Evropské unie přijala celou řadu kompetencí, která ani vzdáleně nesouvisí s původním posláním Celní správy, tj. propouštění zahraničního zboží do volného

oběhu, výběrem cla a popřípadě daní. Působnost Celní správy se tak rozšířila do tzv. vnitrozemí a to rovněž v oblasti ochrany duševního vlastnictví. Celní správa není tak zapojena do ochrany spotřebitele jen při dovozu zboží do země, ale vykonává tuto ochranu i na vnitřním trhu a to bez ohledu na skutečnost, zda se jedná o zboží unijního či zahraničního statusu. Můžeme tedy rozdělit působnost Celní správy při ochraně duševního vlastnictví na ochranu při propouštění zboží do volného oběhu (celní řízení) a na ochranu duševního vlastnictví mimo celní řízení, tj. na vnitrozemském trhu.

4.2.1 Ochrana duševního vlastnictví při obchodu s třetími zeměmi

Obchod se třetími zeměmi je v rámci Společenství jednotně upraven prostřednictvím komunitárního práva. Tato právní úprava vychází z principů společné obchodní politiky Společenství vůči třetím zemím, a to se vztahuje i na prosazování práv duševního vlastnictví. Celní orgány při dovozu, vývozu a zpětném vývozu zboží kontrolují, zda zboží, které je předmětem celního řízení, neporušuje kromě ostatních předpisů také některá práva duševního vlastnictví. Dá se říci, že je to taková přidružená činnost, která je prováděna v rámci celního řízení. Je to specifický proces, který je tvořen několika fázemi. Od přijetí opatření celními orgány, přes zahájení soudního řízení o určení, zda zboží porušuje některá práva duševního vlastnictví, až po zničení zboží nebo jeho předání k humanitárním účelům. Základním právním předpisem, který je při prosazování práv duševního vlastnictví používán, je nařízení Rady (ES) č. 1383/2003 ze dne 22. července 2003 o přijímání opatření celních orgánů proti zboží podezřelému z porušení určitých práv duševního vlastnictví a o opatření, která mají být přijata proti zboží, o kterém bylo zjištěno, že tato práva porušilo (dále jen „Nařízení o opatřeních“) a dále potom zákon č. 191/1999 Sb., o opatřeních týkajících se dovozu, vývozu a zpětného vývozu zboží porušujícího některá práva duševního vlastnictví a o změně dalších zákonů (dále jen „zákon o opatřeních“). Smyslem Nařízení o opatřeních je vyřadit zboží porušující práva duševního vlastnictví z obchodu mezi třetími zeměmi a Společenstvím. Působnost Nařízení o opatřeních je vymezena článkem 1, kde je

uveden taxativní výčet situací, kdy celní orgány přijímají opatření v případě, že zboží porušuje práva duševního vlastnictví. Jedná se o tyto situace, kdy zboží:

- *je navrženo k propuštění do volného oběhu, režimu vývozu nebo zpětného vývozu v souladu s článkem 61 celního kodexu,*
- *je odhaleno při provádění kontrol zboží vstupujícího na celní území Společenství nebo opouštějící toto území v souladu s články 37 a 183 celního kodexu, umístěného v režimu s podmíněným osvobozením od cla ve smyslu článku 84 odst. 1 písm. a) celního kodexu, zpětně vyváženého, které podléhá oznamovací povinnosti podle článku 182 odst. 2 celního kodexu nebo umístěného do svobodného celního pásma nebo celního skladu ve smyslu článku 166 celního kodexu²*

Z tohoto výčtu je patrné, že Nařízení o opatřeních se použije jen na zboží, které je pod celním dohledem. Celní orgány mohou zboží podezřelé z porušování práv k duševnímu vlastnictví odhalit při kontrole v rámci celní řízení v souvislosti s ověřováním údajů obsažených v celním prohlášení.

Předmětem působnosti Nařízení o opatřeních je zboží, které porušuje právo duševního vlastnictví. Nařízení o opatřeních obsahuje podrobný výčet zboží porušujícího právo duševního vlastnictví. Je to zboží, ke kterému se vážou určitá práva duševního vlastnictví. Určitá proto, že Nařízení o opatřeních se neaplikuje na všechna práva duševního vlastnictví, ale pouze na ta, která jsou z hlediska mezinárodního obchodu nejběžnější. Mezi nejběžnější patří padělky a nedovolené napodobeniny.

Opatření celních orgánů můžeme dělit na dvě skupiny. Na opatření předběžná a nápravná. Předběžné opatření má smysl v případě možnosti zadržet zboží a zajistit tak důkaz pro další řízení. Nápravná opatření se vztahují ke zboží, o kterém bylo pravomocně rozhodnuto, že je padělkem. Sem patří zejména rozhodnutí o propadnutí, zabránění nebo zničení zboží. Tato opatření vycházejí z úmluvy TRIPS³,

² Ustanovení článku 1 odstavce 1 nařízení Rady (ES) č.1383/2003 ze dne 22. července 2003 o přijímání opatření celních orgánů proti zboží podezřelému z porušení určitých práv duševního vlastnictví a o opatřeních, která mají být přijata proti zboží, o kterém bylo zjištěno, že tato práva porušilo.

³ Dohoda a obchodních aspektech práv k duševnímu vlastnictví (*Agreement on Trade-Related Aspects of Intellectual Property - TRIPs*) z roku 1994. Byla vypracována společně se Všeobecnou dohodou o clech a obchodu GATT. Náplní TRIPs je odstraňovat deformace a překážky mezinárodního obchodu a současně podpořit nezbytnou účinnou přiměřenou ochranu duševního vlastnictví.

kteřá stanoví povinnost, aby členové této úmluvy: „ přijali taková opatření, na základě kterých budou mít příslušné orgány pravomoc nařídít zničení nebo likvidaci porušujícího zboží. Pokud jde o zboží s padělanou ochrannou známkou, úřady nepovolí reexport porušujícího v nezměněném stavu ani jeho podrobení odlišnému celnímu řízení, ledaže by k tomu vedly výjimečné okolnosti“.

Celní orgány opatření přijmou v případě, že jsou splněny dvě podmínky:

- 1) zboží je podezřelé z porušování práv duševního vlastnictví nebo již bylo o takovém zboží rozhodnuto
- 2) jde o zboží, které podléhá celnímu dohledu a splňuje podmínky uvedené v článku 1 odstavci 1 nařízení Rady (ES) č. 1383/2003

Pokud je zboží podezřelé z porušování práv duševního vlastnictví, je třeba pečlivě posoudit nakolik je kontrolované zboží shodné se zbožím originálním. Pokud je obava na straně držitele práv k duševnímu vlastnictví s toho, že dochází na území Společenství nebo v rámci jeho vnitřního trhu k dovozu zboží, které porušuje práva k jejich duševnímu vlastnictví může držitel podat žádost o přijetí opatření. V České republice se žádost o přijetí opatření podává na základě zákona č. 191/1999 Sb., o opatřeních týkajících se dovozu, vývozu a zpětném vývozu zboží porušujícího některá práva duševního vlastnictví a o změně dalších zákonů, ve znění pozdějších předpisů k Celnímu ředitelství Hradec Králové. Rozlišujeme dva druhy žádostí, a to:

- a) žádost tzv. národní – účinek jen na území České republiky a vztahuje se na všechna práva duševního vlastnictví chráněná v České republice,
- b) žádost Společenství – účinek pro celé území EU.

Žádost o přijetí opatření celních orgánů musí být podáno na schváleném formuláři, který tvoří Přílohu č. 1 této práce, a to v písemné nebo elektronické podobě. Vzor žádosti o přijetí opatření tvoří přílohu nařízení Rady (ES) č. 1891/2004 ze dne 21. října 2004, kterým se stanoví prováděcí pravidla k nařízení Rady (ES) č. 1383/2003 o zásahu celních orgánů proti zboží podezřelému z porušení některých práv k duševnímu vlastnictví a opatřeních, která mají být přijata vůči zboží, o kterém bylo zjištěno, že toto právo porušilo. Žádost o přijetí opatření musí obsahovat všechny potřebné informace, aby zboží bylo lehce rozpoznatelné (přesný a podrobný popis), dále musí obsahovat jméno a adresu kontaktní osoby, důkaz, že

žadatel je držitelem práva, v žádosti Společenství je nutné udat státy, ve kterých se žádá o zásah celních orgánů a v neposlední řadě musí obsahovat prohlášení dle článku 6 Nařízení o opatřeních. Dle článku 6 Nařízení o opatření musí držitel práva prohlásit, že přijímá odpovědnost vůči osobám, které mohou být zásahem celních orgánů dotčeny. Pokud jsou splněny všechny náležitosti žádosti o přijetí opatření Celní ředitelství Hradec Králové vyrozumí do 30 dnů držitele práva. Ve lhůtě 20 dnů Celní ředitelství Hradec Králové vyrozumí rozhodnutím o přijetí opatření držitele práva a také toto rozhodnutí rozešle příslušným celním úřadům, které mají opatření přijmout. V rozhodnutí o schválení žádosti je také uvedena lhůta, po kterou mají celní úřady opatření přijmout. Tato lhůta nesmí přesáhnout jeden rok. Po uplynutí jednoho roku je možné požádat o prodloužení lhůty.

Přijetí opatření probíhá tak, že celní úřad, kterému bylo doručeno rozhodnutí o schválení žádosti, má za prokázané, že zboží které se nachází pod celním dohledem je podezřelé z porušování práv duševního vlastnictví a je povinen ho zadržet. Pro zadržení je nejdůležitější **existence důvodného podezření**. Důvodné podezření je, že celní orgán má relevantní důvody pro zadržení zboží. Mezi hlavní důvody patří:

- kvalita zboží – zboží je vyrobeno z nekvalitního materiálu, má zjevné nedostatky
- balení zboží – vlastní obal nebo kartony neodpovídají standardnímu balení
- hodnota zboží – nízká deklarovaná cena

Takové zboží je následně zadrženo a je vydáno rozhodnutí o zadržení zboží. Osoba, které bylo oznámeno rozhodnutí o zadržení, je povinna zboží vydat. O vydání anebo odnětí zboží je sepsán úřední záznam. Celní úřad následně informuje držitele práva a deklaranta o množství zboží, které bylo zadrženo.

4.2.2 Ochrana duševního vlastnictví na vnitřním trhu

Činnost celní správy při ochraně duševního vlastnictví na vnitřním trhu je spojena s ochranou spotřebitele. Je to činnost, kterou upravuje zákon č. 634/1992 Sb., o ochraně spotřebitele, ve znění pozdějších předpisů. Ochrana duševního

vlastnictví celní správou na vnitřním trhu probíhá samostatně anebo v součinnosti s jinými státními orgány (Česká obchodní inspekce, Policie ČR).

Ochrana spotřebitele je oblast, která podléhá veřejnoprávní regulaci a je upravena zákonem č. 634/1992 Sb., o ochraně spotřebitele, který reaguje na směrnici Evropského parlamentu a Rady 2005/29/ES ze dne 11. května 2005 o nekalých obchodních praktikách vůči spotřebitelům na vnitřním trhu. Zákon o ochraně spotřebitele stanoví podmínky podnikání důležité pro ochranu spotřebitele, stanoví úkoly státní správy při ochraně spotřebitele a také stanoví oprávnění spotřebitelů. Působnost zákona o ochraně spotřebitele se vztahuje na nabízení a prodej výrobků v případech, kdy k plnění dochází na území České republiky. Ochrana duševního vlastnictví spočívá v dozoru nad dodržováním zákazu užívání klamavých praktik. Zákon č. 634/1992 Sb., o ochraně spotřebitele zakazuje užívání nekalých obchodních praktik. Za nekalou obchodní praktiku se považují, jak klamavé obchodní praktiky, tak i agresivní obchodní praktiky. Zákon o ochraně spotřebitele v § 5 uvádí jasný výčet toho, co se považuje za klamavou obchodní praktiku. Z pohledu celní správy, respektive z pohledu ochrany duševního vlastnictví je důležitá definice v § 5 odstavce 2 zákona o ochraně spotřebitele: „za klamavou obchodní praktiku se považuje také nabízení nebo prodej výrobků nebo služeb porušující některá práva duševního vlastnictví, jakož i skladování takových výrobků za účelem jejich nabízení nebo prodeje a dále neoprávněného užívání označení chráněného podle zvláštního právního předpisu v obchodním styku“.

Klamavé obchodní praktiky, respektive klamavé označení zboží a služeb obsahuje i § 44 odst. 2 a § 46 zákona č. 513/1991 Sb., obchodní zákoník, ve znění pozdějších předpisů. Obchodní zákoník označuje za nekalou obchodní praktiku, respektive nekalou soutěž to jednání, které je v rozporu s dobrými mravy a je způsobilé přivodit újmu spotřebitelům.

Na základě § 5 odst. 2 zákona o ochraně spotřebitele může celní správa přijímat taková opatření, aby byl naplněn smysl tohoto zákona.

Stejně jako Nařízení o opatřeních tak i zákon o ochraně spotřebitele definuje zboží porušující některá práva duševního vlastnictví. Ustanovení § 2 odstavce 1 písmena r) bodu 1 až 4 zákona o ochraně spotřebitele hovoří, že výrobkem nebo zbožím porušujícím některá práva duševního vlastnictví se rozumí:

- **padělek** – jímž je výrobek nebo zboží, včetně jeho obalu, na němž je bez souhlasu majitele ochranné známky umístěno označení stejné nebo zaměnitelné s ochrannou známkou porušující práva majitele ochranné známky podle zvláštního právního předpisu, dále veškeré věci nesoucí takové označení (značky, loga, etikety, nálepky, prospekty, návody k použití, doklady o záruce apod.), a to i tehdy, jsou-li uváděny samostatně, a samostatné obaly, na nichž je umístěno také označení,
- **nedovolená napodobenina** – jíž je výrobek nebo zboží, které je rozmnoženinou nebo zahrnuje rozmnoženinu vyrobenou bez souhlasu majitele autorských nebo příbuzných práv nebo bez souhlasu majitele práv k průmyslovému vzoru, jestliže pořízení rozmnoženiny porušuje tato práva podle zvláštních právních předpisů,
- **výrobek nebo zboží, porušující práva majitele patentu nebo užitého vzoru nebo práva majitele dodatkového ochranného osvědčení pro léčiva a pro přípravky na ochranu rostlin podle zvláštního právního předpisu,**
- **výrobek nebo zboží, porušující práva toho, jemuž svědčí ochrana zapsaného označení původu nebo zeměpisného označení.**

Nejčastěji se lze v praxi setkat s padělkem a nedovolenou napodobeninou. Zákon o ochraně spotřebitele definuje v § 2 odst.1 písmena r) bodu 1 co je padělek. Z této definice vyplývá, že padělkem je zboží včetně jeho obalu, které je neoprávněně označeno označením stejným s ochrannou známkou držitele práva. Dochází zde k zásahu do práva k ochranné známce bez jakéhokoliv upravení originální ochranné známky.

Nejdůležitějším kritériem při posuzování zda se jedná o padělek či nikoliv je míra „neoprávněnosti“. Neoprávněnost označení je nutné posuzovat podle zákona č. 441/2003 Sb., o ochranných známkách, ve znění pozdějších předpisů. Obsahem tohoto zákona je výlučné právo majitele ochranné známky k jejímu užívání ve spojení se zbožím, pro něž je chráněna. Podle ustanovení § 8 odst. 2 zákona o

ochranných známkách *nikdo nesmí bez souhlasu majitele ochranné známky užívat v obchodním styku označení shodné s ochrannou známkou pro výrobky nebo služby, které jsou shodné s těmi, pro které je ochranná známka zapsána, anebo označení, u něhož z důvodu jeho shodnosti nebo podobnosti s ochrannou známkou a shodnosti nebo podobnosti výrobku nebo služeb označených ochrannou známkou a označením existuje pravděpodobnost záměny na straně veřejnosti, včetně pravděpodobnosti asociace mezi označením a ochrannou známkou.*

Souhlas majitele ochranné známky je nejdůležitějším kritériem pro posouzení zda se jedná o padělek ve smyslu definice zákona o ochraně spotřebitele. Majitel ochranné známky dává souhlas na základě licenční smlouvy.

4.3 Výkon ochrany duševního vlastnictví neboli prosazování práv duševního vlastnictví na vnitřním trhu

Ochrana duševního vlastnictví nebo také prosazování práv duševního vlastnictví na vnitřním trhu je založena na kontrole zákazu užívání klamavých obchodních praktik. Tuto kontrolu provádí více státních orgánů. Mezi dozorové orgány, které mají podle § 23 zákona o ochraně spotřebitele kompetenci kontrolovat dodržování zákazu užívání klamavých obchodních praktik patří Česká obchodní inspekce (ČOI), Státní zemědělská a potravinářská inspekce, ale také celní úřady. Z pohledu ochrany duševního vlastnictví jsou nejdůležitější kontrolní orgány Celní správa a Česká obchodní inspekce. Dále bude výklad věnován postupu celního úřadu při kontrole ochrany duševního vlastnictví na vnitřním trhu.

Celní správa se při výkonu ochrany duševního vlastnictví na vnitřním trhu řídí § 32 a 33 zákona č.191/1999 Sb., o opatřeních týkajících se dovozu, vývozu a zpětného vývozu zboží porušujícího některá práva duševního vlastnictví a o změně dalších zákonů. Tyto paragrafy představují procesní postup a kontrolní oprávnění celních úřadů při ochraně duševního vlastnictví. Celní úřady při výkonu ochrany duševního vlastnictví jsou na základě §32 zákona č. 191/1999 sb., ve znění pozdějších předpisů oprávněny vstupovat do provozoven nebo skladovacích prostor, o kterých mají důvodné podezření, že se v nich nabízejí, skladují nebo prodávají výrobky nebo zboží, kterým jsou porušena práva k duševnímu vlastnictví. Také mohou vstupovat do objektů výrobce, dovozce nebo distributora a vyžadovat

předložení příslušné dokumentace a poskytnutí pravdivých informací a požadovat od kontrolovaných osob potřebné doklady, údaje a písemná nebo ústní vysvětlení.

Samotný výkon kontroly je proveden buď na základě podnětu, nebo z moci úřední. Pokud je kontrola provedena na základě podnětu majitele práva duševního vlastnictví anebo jeho zástupce, je povinna tato osoba složit jistotu. Tato povinnost je uvedena v § 8a odst. 1 zákona o ochraně spotřebitele. Výši jistoty stanovuje vedoucí kontrolního orgánu. *Základem pro výpočet výše jistoty jsou přiměřené náklady na výkon kontrolní činnosti za jednoho kontrolního pracovníka a den podle skutečnosti předcházejícího roku. Jistotu je majitel práv duševního vlastnictví nebo osoba, která prokázala právní zájem ve věci, povinen složit na účet dozorového orgánu do 15 dnů od podání podnětu. Nebude-li jistota ve stanovené lhůtě složena, nemá dozorový orgán povinnost podnět prošetřit*⁴. V roce 2010 byla stanovena výše jistoty 3000 Kč na jednoho pracovníka a 1 den.

Není stanovena žádná přesně daná forma, které všechny náležitosti má podnět obsahovat. Z podnětu musí být zřejmé, kdo ho činí, jaké věci se týká a co navrhuje. Pokud podnět nepodá přímo majitel práva duševního vlastnictví, má být osoba, jenž majitele zastupuje zplnomocněna. Majitel práva duševního vlastnictví musí také kontrolnímu orgánu prokázat, že je skutečně majitelem práva duševního vlastnictví. Nejčastěji se jedná o výpis z příslušného rejstříku. V podnětu musí být uvedena forma a způsob porušování práva duševního vlastnictví (skladování či nabídka). Také je dobré uvést identifikaci osob, které se porušování práv dopouští a případně doložit fotodokumentaci zboží, u kterého dochází k porušování práv.

Pokud se prokáže oprávněnost podnětu, je na základě § 8a odst. 2 zákona o ochraně spotřebitele dozorový orgán povinen poukázat zpět složenou jistotu do 10 dnů od ukončení kontroly. Nebude-li prokázána oprávněnost podnětu, dozorový orgán zúčtuje skutečně vynaložené náklady na provedenou kontrolu. V případě, že bude částka skutečně vynaložených nákladů dozoru nižší než výše jistoty, je dozorový orgán povinen majiteli práva duševního vlastnictví nebo osobě, která prokázala právní zájem ve věci, poukázat zpět do 10 dnů zjištěný rozdíl. V případě, že skutečně vynaložené náklady budou vyšší než složená jistota, je majitel práva duševního vlastnictví nebo osoba, která prokázala právní zájem ve věci, povinen

⁴ Ustanovení § 8a odstavce 1 zákona č. 634/1992 Sb., o ochraně spotřebitele, ve znění pozdějších předpisů

uhradit rozdíl do výše skutečně vynaložených nákladů a to do 10 dnů ode dne doručení vyrozumění.

Pokud byla prokázána oprávněnost podnětu a v místě kontroly byly zjištěny výrobky či zboží, u něhož existuje důvodné podezření, že porušuje některá práva duševního vlastnictví, je celní úřad oprávněn toto zboží zajistit a to na základě § 23 odstavce 6 zákona o ochraně spotřebitele. Nejdůležitějším faktorem pro zajištění zboží je existence **důvodného podezření**. Indicií směřující k důvodnému podezření, že se jedná o zboží porušující některá práva duševního vlastnictví může být nekvalitní materiál, způsob balení, oproti originálnímu zboží nízká cena anebo neobvyklé místo prodeje – tržnice či internetový obchod. Zboží je následně zajištěno na základě rozhodnutí o zadržení zboží, které má náležitosti správního řádu. Dále celní úřad sepíše na místě protokol o kontrole a to dle § 15 zákona č. 500/2004 Sb., správní řád. V protokolu o kontrole je zaznamenán celý průběh kontroly a jsou zde uvedeny kontrolní zjištění, a také je zde uvedeno, které právní předpisy byly porušeny.

Porušení zákazu užívání klamavých obchodních praktik je dle zákona o ochraně spotřebitele správní delikt. Pokuta za tento správní delikt je až do výše 5.000.000 Kč. Aby bylo možné uložit sankci, je nutné určit osobu odpovědnou za porušení zákazu užívání klamavých obchodních praktik. Určení osoby odpovědné probíhá v rámci správního řízení. Toto řízení můžeme rozdělit do tří fází:

- **fáze zahájení řízení**
- **fáze dokazovací**
- **fáze vydání rozhodnutí**

Ještě před fází zahájení řízení je celní úřad povinen zajistit veškeré doklady, na jejichž základě se zahájí správní řízení. Patří sem důkazní prostředky jako protokol o kontrole nebo také dokumentace předložené majitelem práva, protokoly o podaném vysvětlení od osob, které mohou objasnit správní delikt.

Fáze zahájení řízení začíná dnem, kdy bylo pachateli doručeno oznámení o zahájení řízení o správním deliktu. Často se stává, že se současně s oznámením o zahájení řízení pachatel vyzve, aby se dostavil k nařízenému ústnímu jednání. Toto jednání se nařizuje v případě, kde to povaha věci vyžaduje.

Fáze dokazovací je ta nejdůležitější část v rámci správního řízení. Celní úřad zde hodnotí veškeré důkazní prostředky, a to zejména protokol o kontrole a odborná vyjádření. Odborné vyjádření je sdělení majitele práv duševního vlastnictví, zda zboží zajištěné celním úřadem porušuje práva k duševnímu vlastnictví nebo zda se jedná o originální výrobek. Ve správním řádu pojem „odborné vyjádření“ není uveden. Tento termín je upraven pouze v trestním řádu, ale podle správního řádu lze odborné vyjádření přiřadit pod dokumentaci předloženou majitelem práv k provedení posouzení výrobků. Pouze majitel práva duševního vlastnictví může posoudit, zda se jedná o zboží, které pochází z jeho produkce. Jen majitel práva zná výrobní a technologické detaily svého výrobku, jen on ví, zda toto zboží bylo vyrobeno v jeho podniku nebo nikoliv. Proto se zboží posuzuje výlučně na základě dokumentace předložené majitelem práv duševního vlastnictví. Z odborného vyjádření musí jasně vyplývat, zda se jedná o výrobky porušující práva duševního vlastnictví.

Odpovědnost za porušení zákazu užívání klamavých obchodních praktik a tím i za správní delikt závisí na tom, kdo měl povinnost plynoucí ze zákona o ochraně spotřebitele plnit. Běžně to je podnikatel, tzn. majitel provozovny. U stánkového prodeje na tržnicích to bývá komplikovanější, neboť tam dochází k častým změnám v osobách nájemců. Konkrétní stánek má v podnájmu určitá osoba, která tento stánek pronajme jiné osobě a tato osoba je nekontaktní. Tímto problémem se již zabýval Nejvyšší správní soud v rozsudku č.j. 1 As 39/2005-66 ze dne 20.12.2006, kde uvedl: *„Žalobkyně stále přehlíží podstatu objektivní odpovědnosti pramenící z toho, že je podnikatelkou, provozovnu má pronajatu k podnikatelským účelům, konkrétně k prodeji zboží, a je povinna zajistit, aby prodej zboží v této provozně probíhal v souladu s právními předpisy – bez ohledu na to, zda zboží prodává samotná žalobkyně, její případní zaměstnanci, osoby, které jí nezištně pomáhají, nebo osoby, jímž žalobkyně svou provozovnu přenechala na základě domluvy či soukromoprávního ujednání. Je tedy skutečně nepodstatné, zda se žalobkyně v provozně nevyskytovala právě jen v den kontroly, nebo několik měsíců předtím a poté: důležité pro založení její odpovědnosti je jen to, že přes svůj delší pobyt mimo území České republiky zůstala nájemkyní provozovny. Neobstojí tak tvrzení, že prodávané zboží nemohlo být zbožím, která by opatřila a k prodeji opatřila žalobkyně. Poznámává se, že zbožím, které prodával žalobkyně – tj. textil a obuv – je zbožím trvanlivým, nikoli podléhajícím rychlé zkáze, a nelze tedy z podstaty věci*

vyloučit, že zboží skutečně nakoupila a k prodeji připravila žalobkyně. Ani vlastnictví zboží prodávaného v době kontroly však nemá význam pro odpovědnost žalobkyně. Nelze než zopakovat již několikrát řečené: tím, že si žalobkyně pronajala provozovnu z podnikání, na sebe převzala odpovědnost za veškeré úkony související s prodejem zboží v těchto prostorách. Podstatná pro určení odpovědnosti je pouze skutečnost, že právě žalobkyně, a nikdo jiný, měla danou provozovnu pronajatou k prodeji zboží“ (www.nssoud.cz).

Fáze vydání rozhodnutí je poslední fáze, při které celní úřad vydá rozhodnutí o správním deliktu v případě, že došlo k porušení zákazu užívání klamavých obchodních praktik. Toto rozhodnutí obsahuje výrok s vyjádřením skutku, uložení sankce a úhrady nákladů řízení a také uložení propadnutí výrobků porušující některá práva duševního vlastnictví.

5 Empirická část

5.1 Vypracování dotazníku, stanovení hypotéz a cíle průzkumu

Cílem tohoto průzkumu bylo zjistit vztah veřejnosti k duševnímu vlastnictví. Zjistit zda veřejnost zná pojem „duševní vlastnictví“, zda zná pojem „padělané zboží“, zda takové zboží již někdy zakoupili a kde. Tento průzkum byl proveden na náhodně vybraném vzorku respondentů. Respondentů bylo celkem devadesát a všichni byli starší dvaceti let.

Výsledky mého průzkumu bych chtěl nabídnout tiskové mluvčí Celního ředitelství Brno k dalšímu využití, ať už v médiích či při osvětové činnosti nebo k presentaci Celní správy České republiky.

Cílem mého průzkumu bylo zjistit:

- Zda má veřejnost znalosti o pojmu „duševní vlastnictví“?
- Zda respondenti nakupují padělané zboží a kde?

- Zda má veřejnost povědomí, které státní orgány se snaží potírat tuto protiprávní činnost?
- Zda veřejnost ví, že prodejem padělaného zboží dochází k porušování právních předpisů?
- Zda si veřejnost myslí, že se problém padělání zboží dá vyřešit?

Při stanovení hypotéz jsem vycházel z mých vlastních zkušeností, ale i z informací získaných studiem podkladů k mé bakalářské práci a v neposlední řadě i ze zkušeností mých kolegů ze zaměstnání.

Hypotéza č. 1:

Veřejnost nezná pojem „duševní vlastnictví“.

Hypotéza č. 2:

Veřejnost zná pojem „padělek“.

Hypotéza č. 3:

Veřejnost neví, že prodejem padělaného zboží dochází k porušování právních předpisů.

Hypotéza č. 4:

Cena je rozhodující motivační prvek při koupi padělaného zboží.

Hypotéza č. 5:

Dotazovaní vědí, které státní orgány kontrolují a potírají prodej padělaného zboží.

Hypotéza č. 6:

Veřejnost si nemyslí, že jsou státní orgány schopni prodeji padělaného zboží zabránit.

5.2 Dotazník

Vypracování dotazníku

Dobrý den, jmenuji se Roman Sed'a a jsem studentem 3. ročníku bakalářského studia, studijní obor Sociální pedagogika na Univerzitě Tomáše Bati ve Zlíně a Institutu mezioborových studií v Brně. Tento dotazník je vypracováván v souvislosti s bakalářskou prací „Sociální aspekty ochrany duševního vlastnictví“. Součástí této práce je sociologický průzkum, který je zaměřen na problematiku padělaného zboží. Prosím Vás o vyplnění níže uvedených otázek. Celý dotazník je anonymní a veškeré údaje budou užity jen v mé bakalářské práci. Vybranou odpověď prosím **zakroužkujte**.

Děkuji Roman Sed'a

Dotazník

1. Pohlaví

Žena muž

2. Věk

20-29 30-39 40-49 50 a více roků

3. Jaké je vaše nejvyšší dosažené vzdělání?

Základní Vyučen Středoškolské s maturitou Vysokoškolské

4. Víte co znamená pojem „duševní vlastnictví“?

Ano Ne Pokud ano napište význam slova.....

5. Víte co znamená pojem „padělek“?

Ano Ne Pokud ano napište význam slova.....

6. Když budete chtít padělané zboží koupit, kam pro něj půjdete?

Nákupní centra Internetové obchody Tržnice Kamenný obchod

7. Pokud jste koupil/a někdy padělky, tak jaké to bylo zboží?

CD, DVD Elektronika Léky Textil Alkohol Potraviny Jiné

8. Čím jste byl/a při koupi padělaného zboží motivován/a?

Snadná dostupnost Prostředí Cena Jiné

9. Jste si vědom/a toho, že při prodeji padělaného zboží dochází k porušování zákonů?

Ano Ne

10. Máte představu o tom, které státní orgány kontrolují, aby nebylo padělané zboží nabízeno a prodáváno?

ČOI Policie ČR Celní správa ČR Živnostenské úřady

11. Myslíte, že státní orgány jsou schopni prodeji padělaného zboží zabránit?

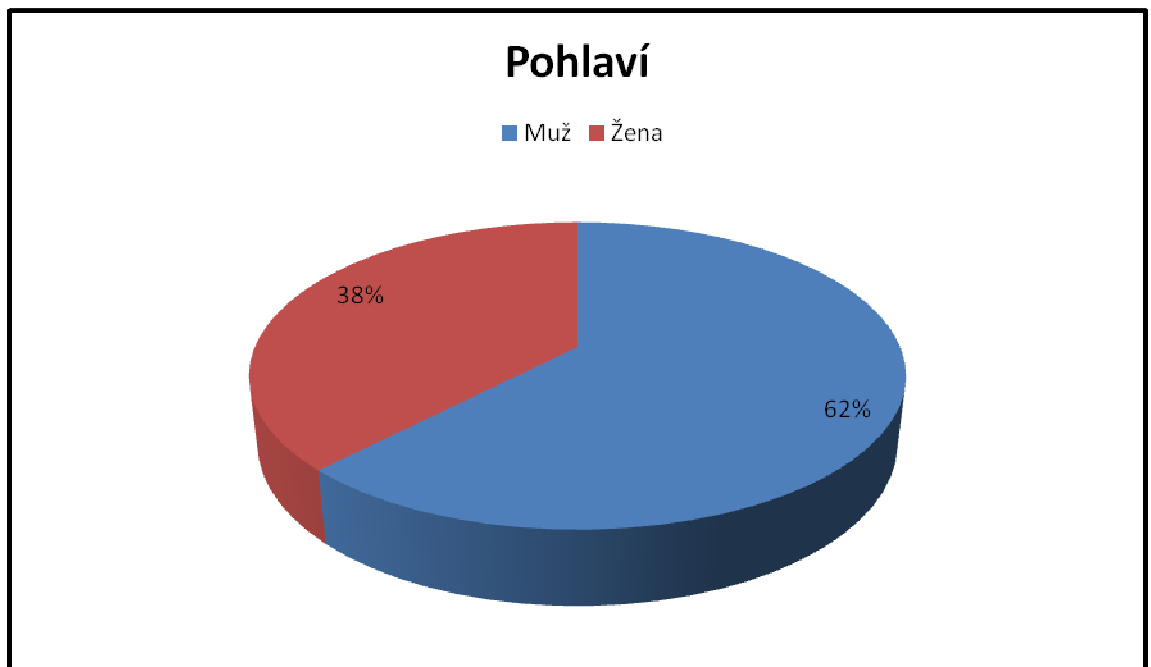
Ano Ne Nevím

5.3 Vyhodnocení hypotéz a výsledků průzkumu

Výsledky mého dotazníku jsou řazeni podle posloupnosti jednotlivých otázek a vždy jsou doplněny komentářem.

Otázka č. 1 – Pohlaví

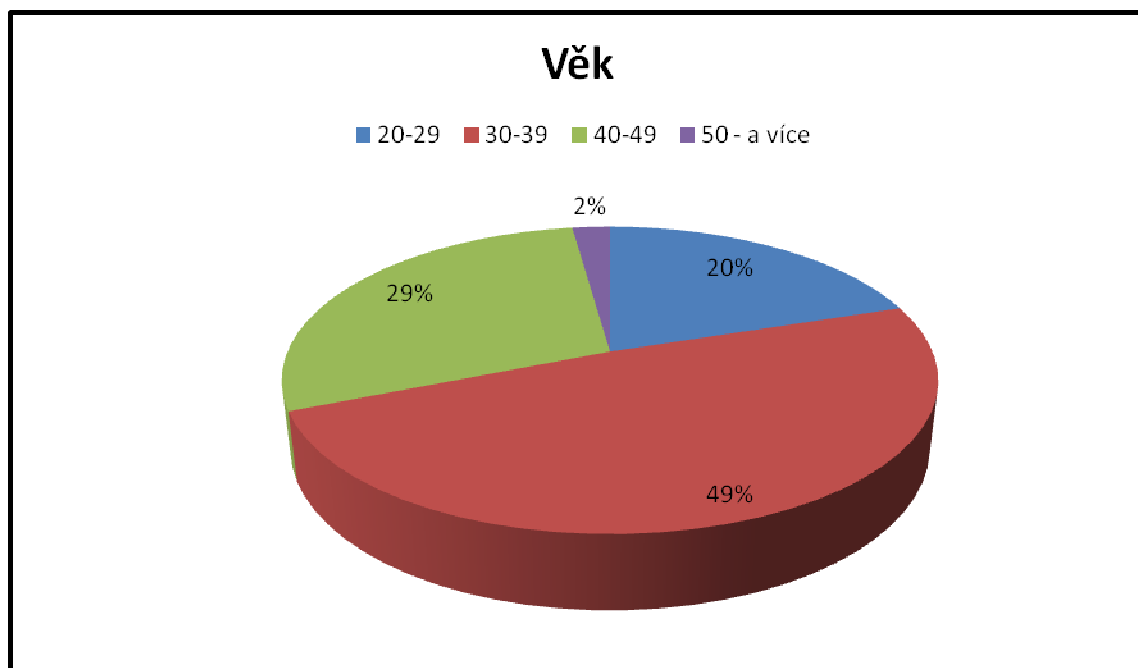
Graf č. 1

Z celkového počtu 90 dotazovaných respondentů bylo 56 mužů, tj. 62% a 34 žen, tj. 38%.

Otázka č. 2 – Věk

Graf č. 2

V dotazníku byly zastoupeny všechny věkové kategorie. Nejvíce dotazovaných bylo ve věku 30-39 roků celkem 44, tj. 49%. Druhá nejpočetnější věková skupina byla ve věku 40-49 roků celkem 26 respondentů, tj. 29%. Potom bylo 18 dotazovaných ve věkové skupině 20-29 roků, tj. 20% a jen 2% dotazovaných bylo ve věkové kategorii 50 a více roků, tj. 2 respondenti.

Otázka č. 3 – Nejvyšší dosažené vzdělání

Graf č. 3

V rámci otázky na nejvyšší dosažení vzdělání odpovědělo 41 respondentů, že má středoškolské vzdělání s maturitou, tj. 46% z dotázaných. Druhou nejpočetnější skupinou z 34% byly lidé s výučním listem celkem jich bylo 31 dotázaných. Vysokoškolské vzdělání mělo 16 dotázaných tj. 18%. Pouhých 2% z dotázaných mělo základní vzdělání.

Otázka č. 4 – Víte co znamená pojem „duševní vlastnictví“?

Graf č. 4

Plných 66%, tj. 59 dotázaných respondentů nevědělo, co znamená pojem „duševní vlastnictví“ Jen 31 dotázaných vědělo, co tento pojem znamená.

Otázka č. 5 - Víte co znamená pojem „padělek“?

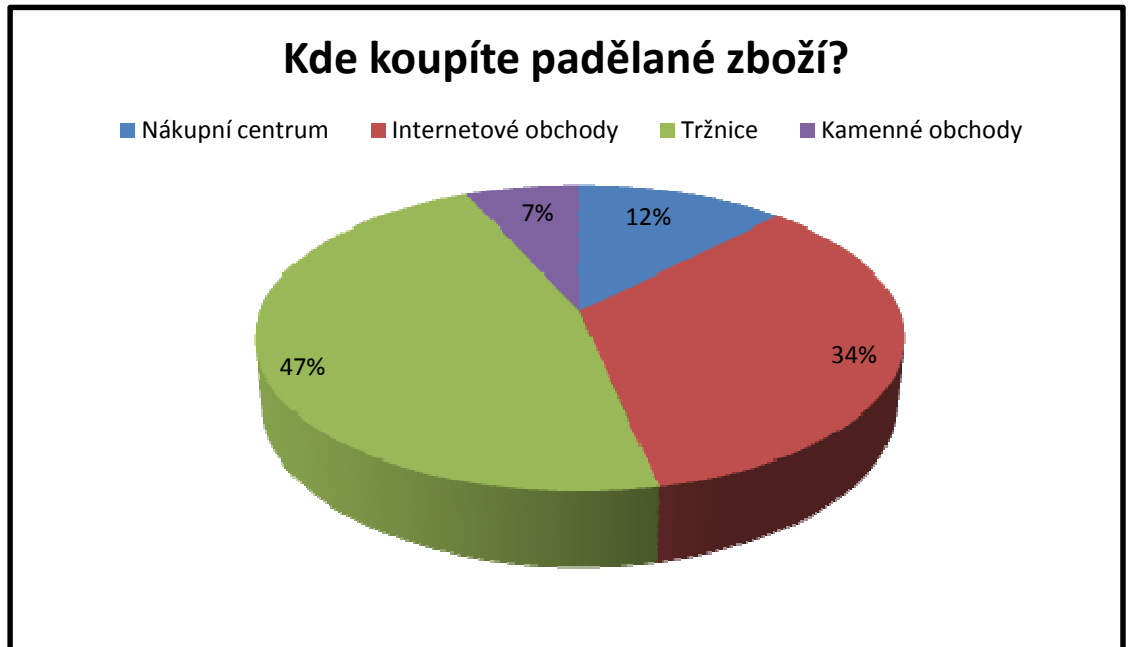
Graf č. 5

Na rozdíl od otázky č. 4 u otázky zda respondenti vědí co je „padělek“ odpovědělo celkem 56 dotázaných, že „ano“, tj. 62%. Naopak 34 respondentů nevědělo, co znamená pojem „padělek“, tj. 38%.

Otázka č. 6 - Když budete chtít padělané zboží koupit, kam pro něj půjdete?

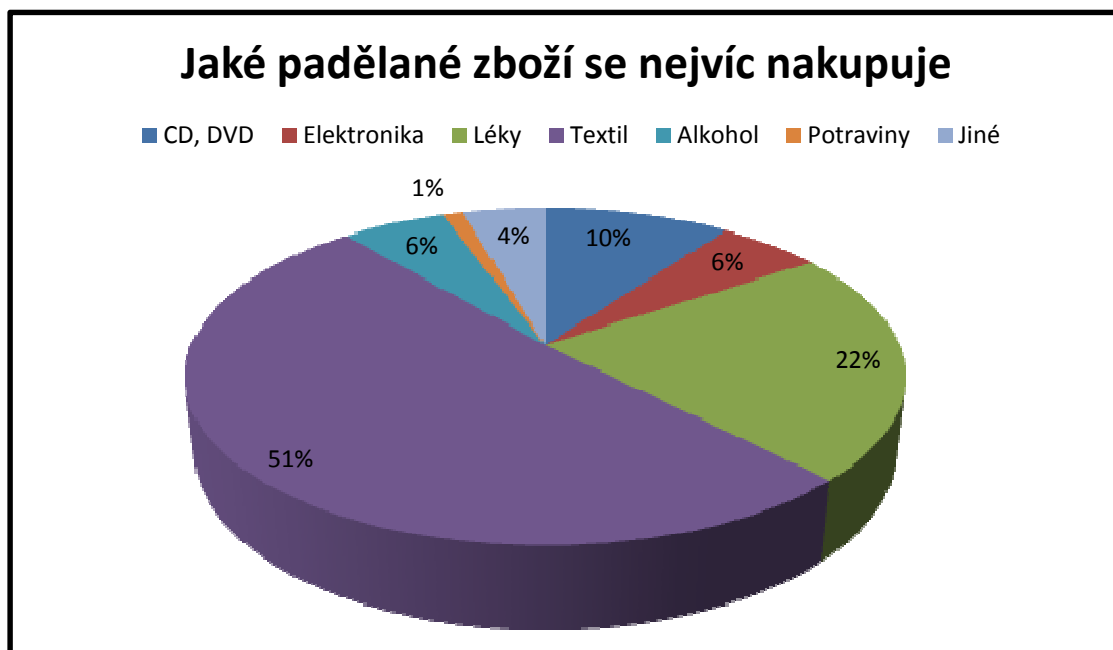
Graf č. 6

Celkem 42 respondentů ví, že padělky koupí na tržnici, tj. 47%. 31 dotázaných je přesvědčena o tom, že padělky koupí v internetových obchodech, tj. 34%. Zajímavé je, že 11 dotázaných si myslí, že padělky nakoupí v nákupních centrech.

Otázka č. 7 - Pokud jste koupil/a někdy padělky, tak jaké to bylo zboží?

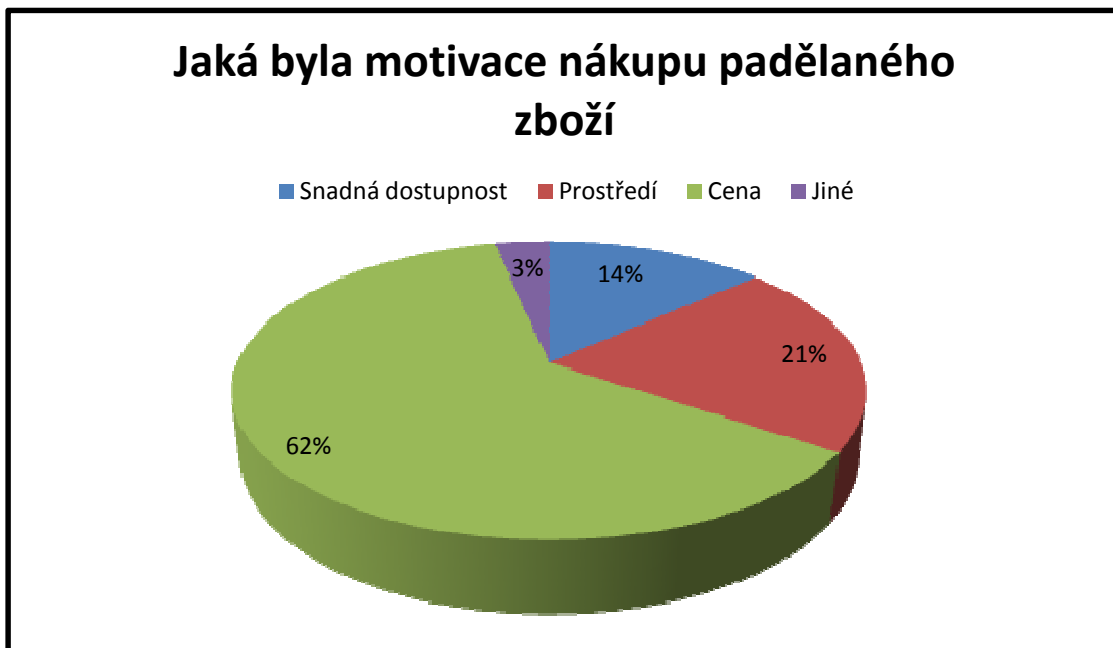
Graf č. 7

Na dotaz, který druh padělaného zboží respondenti nejvíce nakupují, odpovědělo celkem 46 dotázaných, že textilní zboží, tj. 51%. Překvapivě 20 respondentů odpovědělo, že nakupují léky, tj. 22%. Třetí nejpočetnější kategorií zboží byly CD a DVD to nakupuje 9 lidí, tj. 10% dotázaných. 6% dotázaných, tj. 5 lidí odpovědělo, že z padělaného zboží nejvíc nakupují alkohol a elektroniku. 4 respondenti odpověděli, že nakupují jiné výrobky, než jsou uvedeny v dotazníku, tj. 4%. Pouhé 1% dotázaných odpovědělo, že nakupují padělky potravin.

Otázka č. 8 - Čím jste byl/a při koupi padělaného zboží motivován/a?

Graf č. 8

Při pokládání této otázky jsem byl velmi zvědav na odpovědi respondentů. Celkem očekávaně se na prvním místě objevila cena. Tento motivační faktor jako hlavní uvedlo 62% dotázaných, což je 56 respondentů. Velmi zajímavé je, že 19 dotázaných, tj. 21% uvedlo, že motivací jejich nákupu bylo prostředí. 12 dotázaných uvedlo, že jejich motivačním faktorem je snadná dostupnost padělaného zboží. A pouhé 3% respondentů zakroužkovalo možnost „jiné“, tj. 3 respondenti volili tuto možnost.

Otázka č. 9 - Jste si vědom/a toho, že při prodeji padělaného zboží dochází k porušování zákonů?

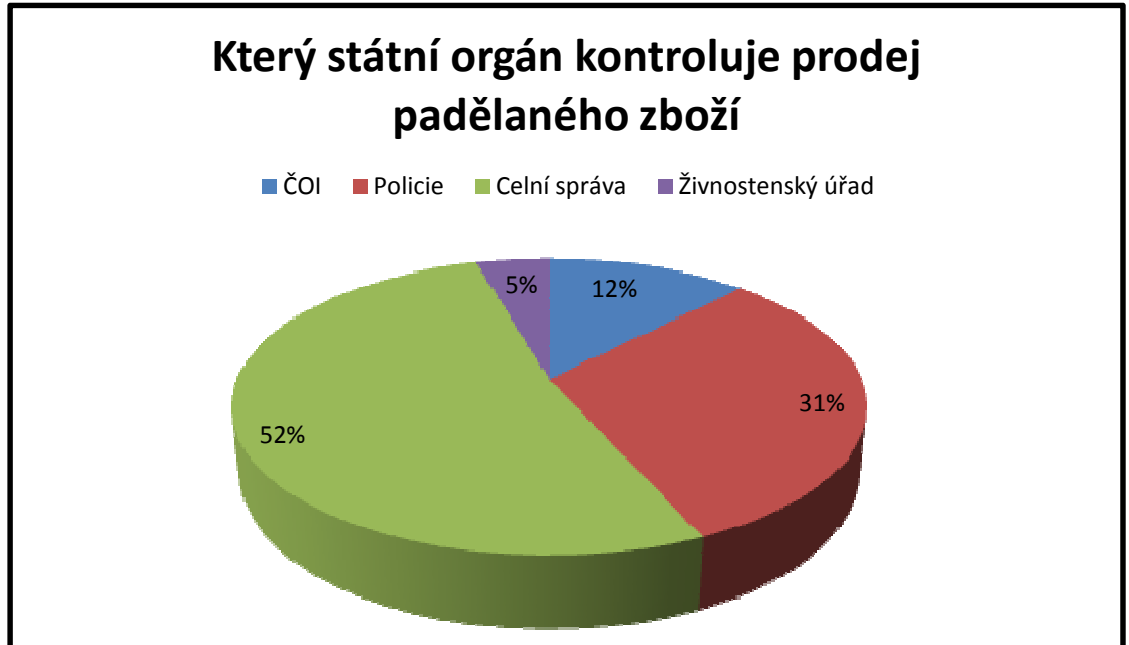
Graf č. 9

Celkem 57%, tj. 51 dotázaných uvedlo, že nevědí o tom, že při prodeji padělaného zboží dochází k porušování zákonů. Oproti tomu 39 dotázaných, tj. 43% si bylo vědomo, že při prodeji padělaného zboží dochází k porušování právních předpisů.

Otázka č. 10 - Máte představu o tom, které státní orgány kontrolují, aby nebylo padělané zboží nabízeno a prodáváno?

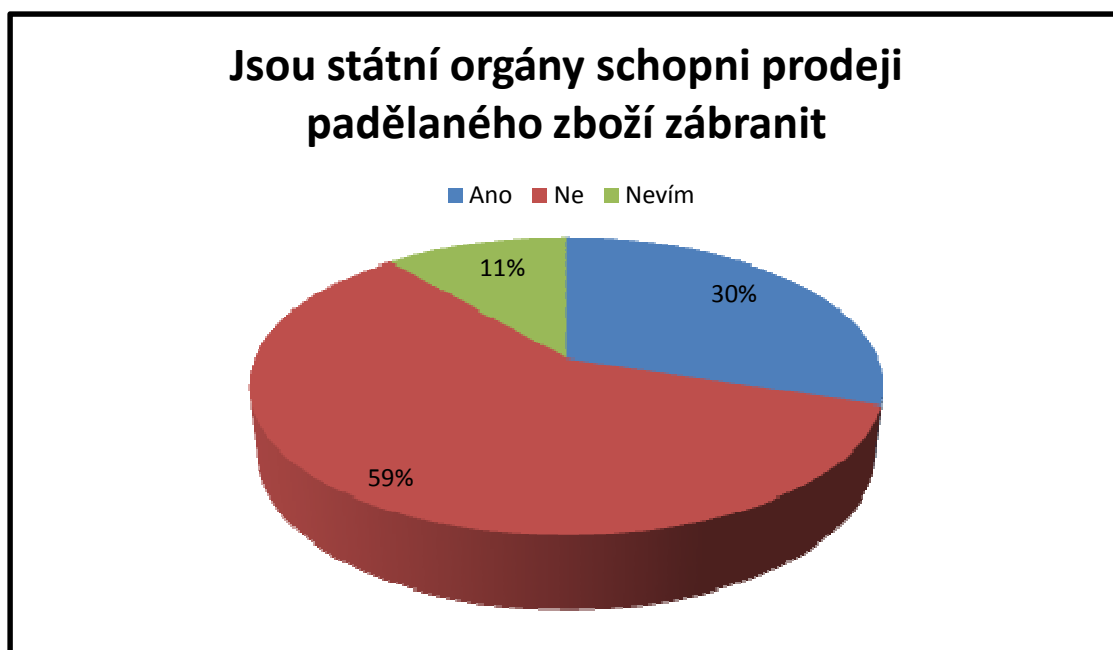
Graf č. 10

Celkem 52% respondentů, tj. 47 lidí má povědomí o tom, že prodej padělaného zboží kontroluje Celní správa ČR. Dále 28 dotázaných, tj. 31% uvedlo, že kontrolu provádí Policie ČR. Celkem 12%, tj. 11 respondentů uvedlo, že prodej padělaného zboží kontroluje Česká obchodní inspekce (ČOI). Pouhých 5%, tj. 4 respondenti uvedli, že prodej padělaného zboží kontroluje živnostenský úřad.

Otázka č. 11 - Myslíte, že státní orgány jsou schopni prodeji padělaného zboží zabránit?

Graf č. 11

Na poslední otázku uvedlo plných 59%, tj. 53 dotázaných, že státní orgány nejsou schopni zabránit prodeji padělaného zboží. Naopak 27 respondentů, tj. 30% věří, že státní orgány jsou schopni prodeji padělaného zboží zabránit. Jen 11%, tj. 10 dotázaných odpovědělo, že neví.

Tento průzkum byl prováděn v městě Brně, zúčastnilo se ho 90 lidí a všechny dotazníky byly v pořádku. Výběr respondentů byl náhodný, všichni respondenti byly starší 20. let a vyplnění dotazníku bylo dobrovolné.

Výše uvedený průzkum byl prováděn kvantitativní metodou – dotazníkem, a to z důvodu, že je možné získat mnoho údajů a informací v krátkém časovém úseku. Otázky jsem se snažil formulovat jasně, srozumitelně a výstižně. Respondenti byli upozorněni, že se jedná o anonymní dotazník, a také jim byl sdělen účel toho dotazníku. Tento průzkum byl prováděn po dobu jednoho měsíce v prodejně obuvi,

kde byly oslovení zákazníci, kteří zde zakoupili zboží. Respondenti byli vesměs vstřícní a nedělalo jim potíže odpovědět na otázky v dotazníku.

Vyhodnocení hypotéz

Hypotéza č. 1:

Veřejnost nezná pojem „duševní vlastnictví“.

Tato hypotéza se potvrdila. Z celkového počtu 90 respondentů plných 59 dotázaných nevědělo, co pojem „duševní vlastnictví“ znamená. Na základě celkového výsledku došlo k potvrzení hypotézy č. 1.

Hypotéza č. 2:

Veřejnost zná pojem „padělek“.

Tato hypotéza se potvrdila. Z 90 respondentů jich 56 odpovědělo, že zná pojem „padělek“. Hypotéza č. 2 byla tedy potvrzena.

Hypotéza č. 3:

Veřejnost neví, že prodejem padělaného zboží dochází k porušování právních předpisů.

Tato hypotéza se potvrdila. Z celkového počtu 90 dotázaných odpovědělo 51 respondentů, že nevědí o tom, že při prodeji padělaného zboží dochází k porušování právních předpisů. Hypotéza č. 3 byla potvrzena.

Hypotéza č. 4:

Cena je rozhodující motivační prvek při koupi padělaného zboží.

Tato hypotéza se potvrdila. Z 90 dotázaných respondentů odpovědělo 56 respondentů, že hlavním motivačním prvkem je cena, 19 respondentů uvedlo, že primárním motivačním faktorem je prostředí, 12 dotázaných odpovědělo, že hlavní motivační prvek vidí ve snadné dostupnosti padělků a jen 3 respondenti zakroužkovali možnost „jiné“. Hypotéza č. 4 tedy byla potvrzena.

Hypotéza č. 5:

Dotazovaní vědí, které státní orgány kontrolují a potírají prodej padělaného zboží.

Tato hypotéza se potvrdila. Z celkového počtu 90 dotázaných odpovědělo 47 lidí, že prodej padělaného zboží kontroluje Celní správa ČR, 28 dotázaných odpovědělo, že prodej padělaného zboží kontroluje Policie ČR, 11 dotázaných uvedlo, že tuto činnost má na starosti Česká obchodní inspekce (ČOI) a jen 4 respondenti uvedli, že tato činnost spadá do kompetence živnostenských úřadů. Hypotéza č. 5 byla potvrzena.

Hypotéza č. 6:

Veřejnost si nemyslí, že jsou státní orgány schopni prodeji padělaného zboží zabránit.

Tato hypotéza se potvrdila. Z celkového počtu 90 dotázaných odpovědělo 53, že státní orgány nejsou schopni prodeji padělaného zboží zabránit, 27 dotázaných odpovědělo, že státní orgány jsou schopni zabránit prodeji padělaného zboží a jen 10 dotázaných odpovědělo, že neví. Hypotéza č. 6 byla potvrzena.

6. Vlastní praktické zkušenosti při prosazování práv duševního vlastnictví

Před samotným prosazováním práv duševního vlastnictví je důležité zvolit správný právní nástroj. Jiná právní norma se použije, pokud se bude jednat o dovoz zboží ze třetích zemí a jiná právní norma se použije při zjištění prodeje a nabídky v kamenných obchodech. Vždy je nutné, aby se proti osobám, které neoprávněně užívají práva duševního vlastnictví zasáhlo včas.

6.1 Příprava na kontrolu

Při přípravě na kontrolu je důležité, zda se kontrola provádí z moci úřední či z podnětu majitele práva duševního vlastnictví. Pokud se kontrola koná z podnětu majitele práva duševního vlastnictví, ve většině případů nám majitel práva předá veškeré důležité informace jak o osobě, která se dopouští této nekalé činnosti, tak i o místě, kde k tomu dochází. Příprava tedy v tomto případě nezabere tolik času.

Příprava na kontrolu z moci úřední je více časově náročná. Je nutné před samotnou kontrolou místo, kde dochází k nekalé činnosti identifikovat a zdokumentovat. Zjistit totožnost osoby, která tuto činnost provádí a také zjistit zda jde o osobu fyzickou nebo právnickou. Trochu odlišný přístup bude u kontrol prováděných v kamenných obchodech a zcela odlišný bude při kontrole na tržnici. Při kontrole na tržnici je velmi obtížné identifikovat prodejce, který má stánek v podnájmu. Správce tržnice má ze zákona povinnost vést evidenci prodávajících, ale ve většině případů je tato evidence nesprávná.

Z vlastní praxe vím, že mnoho vietnamských obchodníků, kteří se rozhodnou vrátit zpět do své vlasti, přenechávají svojí živnost včetně IČ atd. za úplatu jiným vietnamským obchodníkům, a oni na jejich jméno provozují nelegální činnost. Následný postih ze strany celních orgánů či jiné státní instituce je takřka nemožný. Osoba, která má provozovnu v podnájmu je fyzicky ve Vietnamu a již nikdy se do České republiky nevrátí, takže doručování písemností či předvádění osob k výslechu je nemožné. Při doručování písemností se v tomto případě uplatní fikce doručení. Jedinou sankcí v tomto případě je propadnutí zabaveného zboží. Finanční sankce je uložena, ale již není vymahatelná.

Tento můj postřeh z praxe mě potvrdil pan PhDr. Miroslav Nožina, Ph.D. a pplk. Filip Kraus, kteří ve své knize uvádí *„K zakládání PO může docházet nebo i dochází zcela účelově. Určitá skupina lidí využije informace o návratu příslušníka vietnamské komunity do vlasti a ještě za jeho přítomnosti v ČR s ním domluví založení firmy. Daná osoba následně prokazatelným způsobem opustí ČR. Založenou PO pak fakticky disponuje organizace, která danou osobu pro založení firmy využila, a deklaruje na ni nadlimitní dovozy zboží. Vzhledem k tomu, že se jedná o právnické osoby, odpadá starost s nepohodlným svědkem. Umožňuje to i prakticky bez rizika podhodnotit zboží a snížit základ pro výpočet cla a daní“*

(Nožina, M., Kraus, F., str.67, 2009). Tento případ se vztahuje na dovoz ze třetích zemí, ale tato praxe běžně funguje na tržnicích. Při kontrole na tržnicích to vyžaduje ze strany příslušníků celní správy vysokou dávku rafinovanosti. Vietnamští prodejci znají tváře příslušníků celní správy, kteří provádí kontrolu na tržnicích a ihned při zahlédnutí těchto pracovníků uzamykají stánky či kontejnery a prchají pryč. Proto kontrolní pracovníci používají civilní oděv, civilní vozidla, paruky atd. Pokud je kontrola úspěšná a podaří se zajistit prostor, ať už se jedná o stánek, prodejní kontejner či vozidlo, ve kterém dochází k nabídce a prodeji zboží, které porušuje práva duševního vlastnictví ve většině případů se nepodaří prodejci uprchnout. V tomto případě se případ předá policejnímu orgánu Celní správy, a ten už činí kroky v rámci trestního řízení. Pokud prodejce stačí uprchnout, případ se řeší dle zákona o ochraně spotřebitele.

Pro úspěšný postup při prosazování práv duševního vlastnictví jsou důležité tyto předpoklady, a to správná interpretace situace, ve které se porušující zboží nachází, dále součinnost majitele práva se státními orgány a samozřejmě volba vhodného právního nástroje.

Z vlastní praxe vím, jak je mnohdy prosazování práv duševního vlastnictví složité. Podle mé úvahy je hodně překážek tvořeno nedostatečnou legislativou. Příkladně se k názoru, že pro zvýšení efektivity a účinnosti prosazování práv duševního vlastnictví jsou důležité změny v trestním řádu a také v zákoně o ochraně spotřebitele.

Změna trestního řádu by se měla týkat pravomocí celních orgánů v trestním řízení. V dnešní době má Celní správa postavení policejního orgánu jen v přípravném řízení trestním, nemohou však vykonávat vyšetřování. Vyšetřování dnes vykonává jen útvar kriminální policie a vyšetřování PČR. Dnes je praxe taková, že policejní orgán Celní správy činí úkony v přípravném řízení a následně předá případ útvaru kriminální policie a vyšetřování, čímž dochází ke zvyšování orgánů, které se podílejí na případu a samozřejmě dochází i k průtahům při předávání trestních spisů a následné studie daného případu. Rozšíření pravomocí celních orgánů na vyšetřování by došlo k zamezení průtahů v souvislosti s předáváním spisů, ale hlavně by došlo k zefektivnění jak policejních orgánů Celní správy, tak i samotné Policie ČR.

Změna zákona o ochraně spotřebitele by se měla týkat problematiky uzamčených provozoven. Z vlastní praxe vím, že ještě před zahájením kontroly

dochází k uzamčení provozovny a tím pádem k maření kontroly. Je poněkud paradoxní, že zákon o ochraně spotřebitele neřeší výkon kontroly v záměrně uzamčených prostorech sloužící k podnikání, avšak finanční úřad z důvodů dlužné daně může prolomit nedotknutelnost obydlí, a to formou exekuce, k čemuž mu postačí jen rozhodnutí o vyměření daně. Podle mého názoru by zákon o ochraně spotřebitele měl obsahovat ustanovení, které by umožňovalo určitým státním orgánům na základě důvodného podezření vstoupit i do uzamčených prostorů sloužících k podnikání.

6.2 Výsledky kontrolní činnosti Celní správy za období 2009 – 2010

Pro názornost zde uvádím statistiky zadrženého zboží Celní správou za období roku 2009 a 2010. V přehledných tabulkách je uvedena statistika zadrženého zboží jak v obchodu se třetími zeměmi, tj. v celním řízení, tak i na vnitřním trhu.

V tabulce č. 1 jsou uvedeny údaje zadrženého zboží v celním řízení, tj. v dovozu ze třetích zemí. Ze statistiky je patrné, že kromě klasických komodit jako je oblečení a obuv se také objevuje nárůst zadržených léků či mobilních telefonů, které porušují některá práva duševního vlastnictví. Velké riziko pro konečného spotřebitele (zákazníka) představují padělané léky. V roce 2009 jich bylo zadrženo 7529 ks a v roce 2010 to bylo již 15439 ks, což je dvojnásobný nárůst oproti roku 2009. Ze své praxe vím, že se jedná především o léky typu VIAGRA či různé léky na hubnutí.

Tabulka č. 1: Statistika zadržného zboží v celním řízení

Období	Rok 2009		Rok 2010	
	počet kusů	hodnota zadržného zboží v Kč	počet kusů	hodnota zadržného zboží v Kč
Potraviny	81722	885243	103292	593597
Alkoholické nápoje	0	0	14218	4144785
Jiné nápoje	0	0	45360	1356264
Parfémy, kosmetika	10809	10268864	820	831760
Oblečení	687360	592146836	571388	1105879162
Obuv	534886	950256934	514218	956519664
Hodinky	65758	174440550	661	11136500
CD, DVD, Software	430	315800	270	1455830
Elektronika	1338	4305882	497	2557875
Šperky	2070	1636237	2996	7440160
Mobilní telefony včetně příslušenství	4547	15828656	17723	22816047
Hračky	77424	9241300	15571	1341450
Léky	7529	3067239	15439	6448161
Vozidla včetně příslušenství	60	76006	603	90600
Cigarety	0	0	0	0
Paměťové karty	6150	2203551	1502	7098865
Doplňky oblečení	475129	165395376	97589	252281891
Celkem	1955212	1930068474	1402147	2381992611

Pramen: Celní správa, upraveno autorem, přístupné na www.celnisprava.cz

Tabulka č. 2 obsahuje údaje o zadržném zboží na vnitřním trhu, tj. v kamenných obchodech, tržnicích nebo internetových shopech. Pokud bychom porovnali tabulku č. 1 a tabulku č. 2 můžeme si všimnout určitých markantů u obou tabulek. Ze statistiky zadržného zboží na vnitřním trhu je patrné, že hodně zabavovanou komoditou jsou pirátské CD a DVD a také alkohol. S toho vyvozují, že výroba tohoto zboží s největší pravděpodobností probíhá na území České republiky. Z tabulky č. 2 dále vyplývá, že nejčastěji zadržnou komoditou je oblečení, obuv a oděvní doplňky. V roce 2010 byl zaznamenán velký nárůst zadržných šperků. V roce 2009 bylo zadrženo 1491 ks šperků a o rok později to bylo již 19262 ks! Z vlastní praxe mohu potvrdit, že se jednalo ve většině případů o šperky SWAROVSKI.

Tabulka č. 2: Statistika zadrženého zboží na vnitřním trhu

Období	Rok 2009		Rok 2010	
	počet kusů	hodnota zadrženého zboží v Kč	počet kusů	hodnota zadrženého zboží v Kč
Potraviny	83	1050	0	0
Alkoholické nápoje	42163	2106473	804	156909
Jiné nápoje	186006	3650112	0	0
Parfémy, kosmetika	6321	9007255	3168	4178349
Oblečení	93283	131789433	188097	233863169
Obuv	11329	24384392	167421	164404435
Hodinky	4749	77972203	7048	158592315
CD, DVD, Software	128801	66221360	144706	74007000
Elektronika	13	21220	62	31400
Šperky	1491	960765	19262	3935219
Mobilní telefony včetně příslušenství	834	403425	4030	903880
Hračky	9033	3082463	66648	11113623
Léky	0	0	0	0
Vozidla včetně příslušenství	1889	7616617	36	1008
Cigarety	110000	219854	550	41850
Paměťové karty	0	0	140	210000
Doplňky oblečení	14229	30841222	92238	72810539
Celkem	610224	358277844	694210	724249696

Pramen: Celní správa, upraveno autorem, přístupné na www.celnisprava.cz

Závěr

Duševní vlastnictví je synonymum nehmotného vlastnictví. Charakteristickým znakem každého nehmotného vlastnictví je skutečnost, že může být užíváno kýmkoli, kdekoli a kdykoli. V tom spočívá jedna z příčin, proč je duševní vlastnictví obtížně chránitelné. Porušováním práv duševního vlastnictví se dá označit jako padělatelství a je nekalou ekonomickou činností, která porušuje jednak podnikatelské subjekty, stát, ale také spotřebitele.

Jeden z hlavních znaků vyspělé společnosti založené na znalostech je respekt k právům. Respekt k právům duševního vlastnictví, které zajišťuje návratnost investic a následně podpoře inovace a tvořivosti. Spotřebitel díky ochranné známce je informován o kvalitě výrobku a je ujištěn, že vše je v souladu se zákony. Bohužel stále mnoho lidí podstupuje rizika spojená s prodejem a koupí padělaného zboží a

neuvědomuje si, že přispívá k nelegální činnosti. Tam kde existuje poptávka bude i vždy existovat nabídka.

Cílem této práce bylo zamyslet se nad společenskými aspekty ochrany duševního vlastnictví, představit teoretické základy dané problematiky v širších společenských souvislostech tak, aby bylo možné pochopit porušování práv duševního vlastnictví v celé jeho šíři.

Společenské a ekonomické aspekty vznikající porušováním práv duševního vlastnictví jsou rozebrány ve třetí kapitole a dávají ucelený pohled na dopady, které vznikají porušováním práv duševního vlastnictví.

Ochrana duševního vlastnictví je popsána ve čtvrté kapitole, kde jsou také popisovány právní nástroje ochrany duševního vlastnictví.

Praktická část bakalářské práce je obsažena v páté a šesté kapitole. Provedený průzkum, který je obsažen v páté kapitole ukázal malou informovanost občanů ohledně problematiky ochrany duševního vlastnictví, ale také z průzkumu vyplynulo, čím jsou spotřebitelé při koupi padělaného zboží motivováni. V šesté kapitole jsou obsaženy mé vlastní postřehy z praxe, na které reaguji úvahami de lege ferenda, které by přispěly ke zvýšení efektivity ochrany duševního vlastnictví.

Cíle práce se podařilo naplnit a bylo dosaženo všech stanovených úkolů.

Resumé

Tématem práce jsou sociální aspekty ochrany duševního vlastnictví. Bakalářská práce je rozdělena na část teoretickou a část praktickou. Teoretická část bakalářské práce je obsažena v první až čtvrté kapitole. V první a druhé kapitole je obsažen úvod do problematiky duševního vlastnictví, historie duševního vlastnictví a právní rámec této problematiky. Třetí kapitole pojednává o společenských a ekonomických aspektech vznikající porušováním práv duševního vlastnictví. Zabývá se dopady na konečného spotřebitele, dopady na stát a také jsou zde rozebrány subjekty zabývající se padělatelskou činností. Ochrana duševního vlastnictví a její právní rámec a situace, při kterých ochranu duševního vlastnictví provádí Celní správa ČR je obsažena ve čtvrté kapitole.

Praktická část obsahuje průzkum, vypracování dotazníku, stanovení hypotéz a následné vyhodnocení výsledků průzkumu. Také jsou v praktické části obsaženy mé vlastní postřehy z praxe a úvahy nad změnami některých zákonů.

Anotace

Tato bakalářská práce podává ucelený pohled na problematiku ochrany duševního vlastnictví, respektive na sociální aspekty ochrany duševního vlastnictví. Cílem bakalářské práce bylo zamyslet se nad sociálními aspekty ochrany duševního vlastnictví a představit tuto problematiku tak, aby bylo možno pochopit ochranu duševního vlastnictví v celé její šíři.

Teoretická část bakalářské práce obsahuje a vysvětluje základní pojmy a právní rámec problematiky, představuje subjekty, které se zabývají padělatelskou činností a také jsou zde vysvětleny dopady na konečného spotřebitele a dopady na stát. Praktická část bakalářské práce zahrnuje průzkum, který byl proveden na náhodně vybraném vzorku respondentů. Tento průzkum byl proveden formou dotazníku a jeho cílem bylo zjistit vztah a informovanost veřejnosti k problematice ochrany duševního vlastnictví. Výsledky, které byly průzkumem zjištěny, budou nabídnuty tiskové mluvčí Celního ředitelství Brno k dalšímu využití, ať už k osvětové činnosti směřující k laické veřejnosti anebo k prezentaci Celní správy České republiky.

Klíčová slova

Duševní vlastnictví, padělatelská činnost, ochrana duševního vlastnictví, Celní správa České republiky

Annotation

This final thesis provides a complete picture of all issues regarding intellectual property, respectively social aspects of intellectual property protection. The objective of the thesis is to consider social aspects of intellectual property protection and introduce this matter in a way that would enable to comprehend an intellectual property protection issue in all its depth.

Theoretical part of the thesis explains basic terminology and law aspects regarding the issue, introduces subjects dealing with forgery and mentions impacts upon the end user and the state. The practical part then includes a survey that was conducted on randomly selected participants. The study was carried out by means of a questionnaire with the intent to find out the attitude and awareness of the public towards the issues of intellectual property protection. The result gathered from the survey will be offered to a press agent of the Customs Directorate in Brno for further use, either for enlightenment activities of the amateur public or for various presentations of Customs Administration of the Czech Republic.

Keywords

Intellectual property, counterfeiting activities, intellectual property protection, Customs Administration of the Czech Republic

Seznam použité literatury a informačních zdrojů

Literatura

1. Nožina, M., Kraus, F. *Kriminální sítě ve vietnamské diaspoře. Případ České republiky*. 1.vydání Praha: Ústav mezinárodních vztahů, 2009, 124 s. ISBN 978-80-86506-82-1
2. Němec, M. *Mafie a zločinecké gangy*. 1.vydání Praha: Eurounion, 2003, 390 s., ISBN 80-7317-026-4
3. Popelková, V., Štros, D., Voborník, M. *Prosazování práv duševní vlastnictví. Učební texty. II. díl, sešit 1*. 1. vydání Praha: ELSO group, 2007, 49 s.
4. Telec, I., Tůma, P. *Přehled práva duševního vlastnictví*. 1. vydání Brno: Doplněk, 2006, 116 s., ISBN 80-7239-198-4

Právní předpisy, zákony, nařízení a judikatura

5. Nařízení Rady (ES) č. 1383/2003 ze dne 22.července 2003, o přijímání opatření celních orgánů proti zboží podezřelému z porušení určitých práv duševního vlastnictví a o opatřeních, která mají být přijata proti zboží, o kterém bylo zjištěno, že tato práva porušilo, ve znění pozdějších předpisů,
6. Nařízení Komise (ES) č. 1891/2004 ze dne 21.října 2004, kterým se stanoví prováděcí pravidla k Nařízení Rady č.1383/2003 o zásahu celních orgánů proti zboží podezřelému z porušení některých práv duševního vlastnictví a opatření, která mají být přijata vůči zboží, o kterém bylo zjištěno, že tato práva porušilo, ve znění pozdějších předpisů,
7. Nařízení Rady (EHS) č. 2913/1992, kterým se vydává celní kodex Společenství, ve znění pozdějších předpisů,
8. Nařízení Rady (ES) č. 40/1994 ze dne 20.prosince 1993, o ochranné známce Společenství, ve znění pozdějších předpisů,
9. Pařížská Úmluva na ochranu průmyslového vlastnictví z 20.03.1883,
10. Dohoda o obchodních aspektech práv k duševnímu vlastnictví z roku 1994

11. Revidovaná Bernská úmluva o ochraně literárních a uměleckých děl,
12. Zákon č. 13/1993 Sb., Celní zákon, ve znění pozdějších předpisů,
13. Zákon č. 185/2004 Sb., o Celní správě České republiky, ve znění pozdějších předpisů,
14. Zákon č. 634/1992 Sb., o ochraně spotřebitele, ve znění pozdějších předpisů,
15. Zákon č. 191/1999 Sb., o opatřeních týkajících se dovozu, vývozu, zpětného vývozu zboží porušujících některá práva duševního vlastnictví a o změně některých dalších zákonů, ve znění pozdějších předpisů,
16. Zákon č. 500/2004 Sb., správní řád, ve znění ozděních předpisů,
17. Zákon č. 40/2009 Sb., trestní zákoník,
18. Zákon č. 140/1961 Sb., trestní zákon, ve znění pozdějších předpisů,
19. Zákon č.455/1991 Sb., o živnostenském podnikání, ve znění pozdějších předpisů,
20. Zákon č. 586/1992 Sb., o daních z příjmu, ve znění pozdějších předpisů,
21. Zákon č. 221/2006 Sb., o vymáhání práv z průmyslového vlastnictví, ve znění pozdějších předpisů,
22. Zákon č. 121/2000 Sb., o právu autorském, o právech souvisejících s právem autorským a o změně některých zákonů (autorský zákon), ve znění pozdějších předpisů,
23. Zákon č. 441/2003 Sb., o ochranných známkách, ve znění pozdějších předpisů,
24. Rozsudek Nejvyššího správního soudu ze dne 20.12.2006, č.j.1As39/2005-66.

Informace z internetu

25. <http://www.mpo.cz/dokument60072.html>, dostupné dne 11.2.2011
26. <http://www.mpo.cz/dokument73481.html>, dostupné dne 11.2.2011
27. <http://www.mpo.cz/dokument41966.html>, dostupné dne 11.2.2011

28. http://ec.europa.eu/internal_market/indprop/docs/rights/2008_0465_cs.pdf#xml=http://158.167.146.104:7001/www/xmlread.jsp?ServerSpec=158.167.146.104:9000&K2DocKey=http%3A%2F%2Fec.europa.eu%2Finternal_market%2Findprop%2Fdocs%2Frights%2F2008_0465_cs.pdf%40EUROPACORE_eceu_x&QueryText=pozitivn%C3%AD+kolob%C4%9Bh+inovac%C3%AD+, dostupné dne 23.02.2011
29. <http://www.celnisprava.cz/cz/crbrno/tiskove-zpravy/2010/Stranky/brnensti-celnici-odhalili-padelatelskou-dilnu.aspx>, dostupné dne 24.02.2011
30. <http://www.celnisprava.cz/cz/crbrno/tiskove-zpravy/2010/Stranky/prodejci-padelku-zaviraji-sve-zakazniky-v-kontejnerech.aspx>, dostupné dne 24.2.2011
31. http://m.ihned.cz/c4-10005590-41205400-700000_ekodetail-nefalsovane-kouzlo-padelku, dostupné dne 25. 02.2011
32. <http://hn.ihned.cz/c1-33570240-padelatele-jsme-nasli-ale-odskodne-nevymohli>, dostupné dne 25.02.2011
33. <http://www.celnisprava.cz/cz/crplzen/tiskove-zpravy/2010/Stranky/nalezamamnych-latek-na-trznicich-pribyvaji.aspx>, dostupné dne 25.02.2011
34. <http://www.davenportlyons.com/legal-services/articles/424/>, dostupné dne 26.02.2011
35. <http://www.allianceagainstiptheft.co.uk/downloads/pdf/Fake-Nation.pdf>, dostupné dne 02.03.2011
36. http://www.nssoud.cz/files/SOUDNI_VYKON/2005/0039_1As_0500066_A_prevedeno.pdf, dostupné dne 20.3.2011
37. <http://www.celnisprava.cz/cz/statistiky/Stranky/dusevni-vlastnictvi.aspx>, dostupné dne 20.3.2011

Přílohy

Seznam příloh

1. Žádost o přijetí opatření Společenství
2. Prosazování a ochrana duševního vlastnictví v praxi
3. Prosazování a ochrana duševního vlastnictví v praxi (úkryt pod střechou)
4. Prosazování a ochrana duševního vlastnictví v praxi (úkryt v zemi)

Příloha č. 1

VNITROSTÁTNI ŽPO	
<p>1. Datum přijetí žádosti o přijetí opatření určeným celním útvarem (ve smyslu čl. 5 odst. 2 nařízení Rady (ES) č 1383/2003)</p> <p>DD/MM/RR: / /</p> <hr/> <p>3. Kontaktní údaje žadatele (držitele práva ve smyslu čl. 2 odst. 2 nařízení Rady (ES) č. 1383/2003)</p> <p>JMÉNO:</p> <p>FUNKCE:</p> <p>ADRESA:</p> <p>MĚSTO:</p> <p>PSČ:</p> <p>STÁT:</p> <p>DIČ:</p> <p>TELEFON:</p> <p>MOBILNÍ TELEFON:</p> <p>FAX:</p> <p>E-MAIL:@.....</p> <p>INTERNETOVÁ ADRESA:</p>	<p>PRÁVA DUŠEVNÍHO VLASTNICTVÍ</p> <p>ŽÁDOST O PŘIJETÍ OPATŘENÍ CELNÍCH ORGÁNŮ</p> <p>Na základě čl. 5 odst. 1 nařízení (ES) č. 1383/2003</p> <hr/> <p>2. Název a adresa příslušného orgánu, u kterého je žádost podána (pro další informace viz příloha I-C):</p> <p>Celní ředitelství Hradec Králové Bohuslava Martinů 1672/8a 501 01 Hradec Králové</p>
<p>4. Postavení žadatele (ve smyslu čl. 2 odst. 2 nařízení Rady (ES) 1383/2003)</p> <p>☐ Držitel práva ☐ Zástupce držitele práva</p> <p>☐ Oprávněný uživatel práva ☐ Zástupce oprávněného uživatele práva</p>	
<p>5. Druh(y) práv, kvůli ke kterému (kterým) byla žádost podána:</p> <p>☐ Ochranná známka ☐ (Průmyslový) vzor ☐ Autorské právo nebo právo příbuzné ☐ Patent</p> <p>☐ Dodatkové ochranné osvědčení ☐ Chráněné označení původu ☐ Chráněné zeměpisné označení</p> <p>☐ Odrůdové právo</p> <p>☐ Zeměpisná označení pro lihoviny</p>	
<p>6. Jméno a adresa kontaktní osoby (administrativní aspekty):</p> <p>Jméno a příjmení Ulice č. p., PSČ, Město</p> <p>Telefon:</p> <p>Fax:</p> <p>E-mail</p> <p>Mobilní telefon:</p> <p>Internetová adresa:</p>	<p>7. Jméno a příjmení kontaktní osoby (technické aspekty):</p> <p>Jméno a příjmení Ulice č. p., PSČ, Město</p> <p>Telefon:</p> <p>Fax:</p> <p>E-mail</p> <p>Mobilní telefon:</p> <p>Internetová adresa:</p>

8 Přikládám základní údaje o pravém zboží:		
Počet připojených dokumentů: ☐	Počet připojených fotografií: ☐	
9. Přikládám specifické údaje o druhu nebo charakteru podvodu:		
Počet připojených dokumentů Chyba! Záložka není definována. : ☐	Počet připojených fotografií: ☐	
10. Přikládám jeden nebo více dokumentů osvědčujících postavení žadatele jako držitele práva, pokud jde o uvedené zboží, ve smyslu čl. 2 odst. 2 nařízení Rady (ES) č. 1383/2003:		
Počet připojených dokumentů: ☐		
11. Přikládám závazek uvedený v článku 6 nařízení Rady (ES) č. 1383/2003 a zavazuji se přijmout odpovědnost v situacích uvedených ve zmíněném článku:		
Přiložený závazek: ☐		
12. Doplnující informace známé držiteli práva, jako např.:		
- Země výroby	Počet přiložených dokumentů: ☐	
- Trasy používané pro přepravu	Počet přiložených dokumentů: ☐	
- Technické rozlišení mezi pravým a podezřelým zbožím:	Počet přiložených dokumentů: ☐	
- Sazební položka (KN):		
- Další užitečné informace	Počet přiložených dokumentů: ☐	
13. Datum podání žádosti:		
Datum vyhotovení	Místo	Razítko a podpis žadatele
DD/MM/RR: / /

14. ROZHODNUTÍ CELNÍCH ORGÁNŮ (ve smyslu čl. 5 odst. 7 a 8 nařízení Rady (ES) č. 1383/2003)

Žádost byla schválena

Registrační číslo ŽPO:

Datum

Místo

Razítko a podpis

DD/MM/RR: / /

.....

.....

Žádost o přijetí opatření je platná do: / / .Každá žádost o prodloužení platnosti musí být zaslána příslušnému útvaru uvedenému v kolonce 2 přinejmenším 30 pracovních dnů před uplynutím lhůty žádosti o přijetí opatření.

Žádost byla zamítnuta.

Odůvodněné rozhodnutí o tomto zamítnutí, jakož i informace týkající se odvolacího postupu jsou přiloženy k tomuto dokumentu.

Datum

Místo

Razítko a podpis

DD/MM/RR: / /

.....

.....

PROHLÁŠENÍ PODLE ČLÁNKU 6 NAŘÍZENÍ RADY (ES) č. 1383/2003

Já podepsaný,
držitel práv duševního vlastnictví ve smyslu čl. 2 odst. 2 nařízení Rady (ES) č. 1383/2003 (dále jen „základní nařízení“), prokázaného doklady nacházejícími se v příloze, se zavazuji podle článku 6 uvedeného nařízení přijmout případnou odpovědnost vůči osobám, které jsou dotčeny situací uvedenou v čl. 1 odst. 1 v případě, že by postup zahájený na základě tohoto nařízení byl přerušen z důvodu jednání nebo opomenutí z mé strany nebo v případě, že by se dodatečně zjistilo, že dotyčné zboží neporušuje právo duševního vlastnictví.

- Zavazuji se, že zajistím platbu ve výši všech nákladů vzniklých podle tohoto základního nařízení v souvislosti s tím, že zboží bude umístěno pod celním dohledem v souladu s

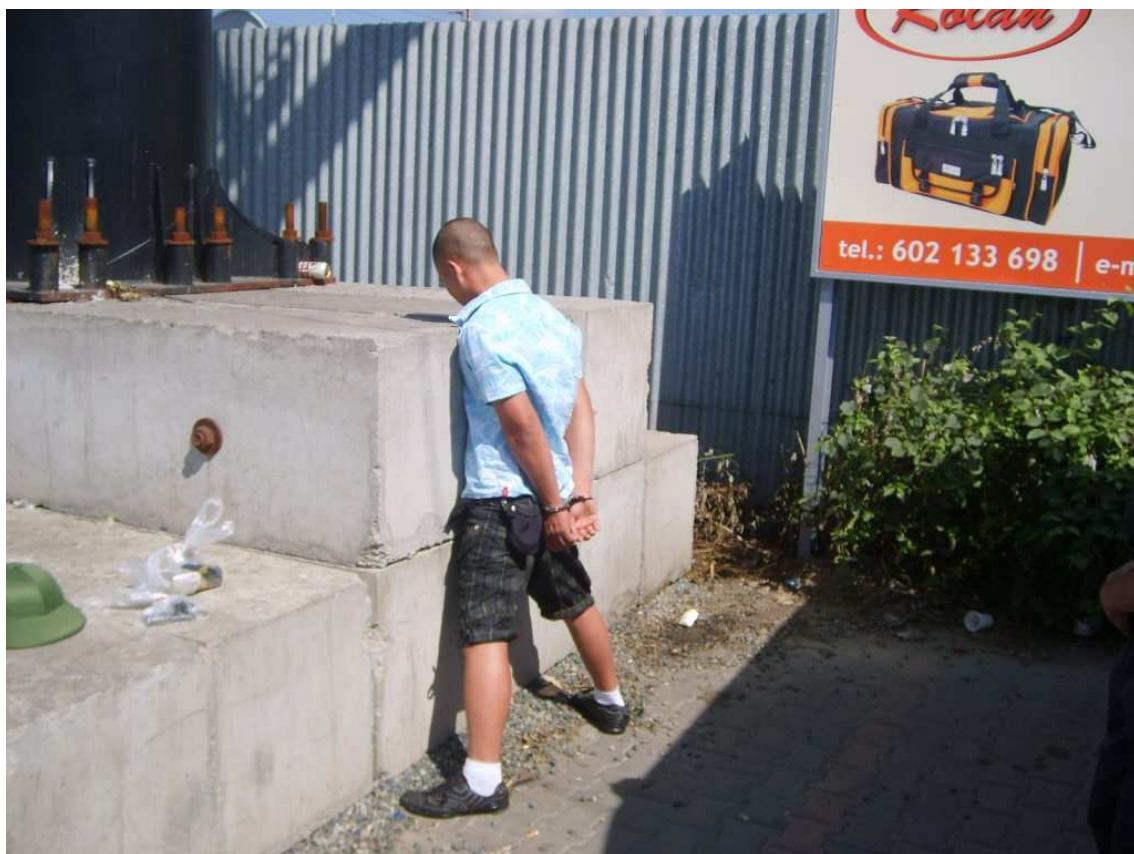
článkem 9, případně v souladu s článkem 11, včetně nákladů vzniklých v souvislosti se zničením zboží, které porušuje právo duševního vlastnictví podle článku 17.

- Prohlašuji, že jsem se seznámil s ustanoveními článku 12 základního nařízení, a zavazuji se, že oznámím útvaru uvedeném v čl. 5 odst. 2 jakoukoliv změnu nebo pozbytí svých práv duševního vlastnictví.

V dne / / 20

(Podpis)

Příloha č. 2

Příloha č. 3

Příloha č. 4

